

VÝROČNÁ SPRÁVA **2017**

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. O NÁS	9
2.1 NAŠE POSLANIE	9
2.2 NAŠE PÔSOBNIE	9
3. PRÁCA S UTEČENCAMI	10
3.1 PROJEKT EVAKUAČNÉ TRANZITNÉ CENTRUM	10
4. PRÁCA S OBYVATEĽMI RÓMSKÝCH KOMUNÍT	12
4. 1. VZDELÁVANIE	14
4. 2. BÝVA NIE V SÚČINNOSTI S FINANČNOU INKLÚZIOU A ZAMESTNANÍM	18
4. 3. PROJEKTY	19

5. PUBLIKOVANÉ	38
6. PARTNERI A DONORI	39
7. ĽUDIA V ETP SLOVENSKO	40
8. FINANČNÁ SPRÁVA	42
9. SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA	46

VLADIMÍR IRA
predseda výkonnej rady

SLÁVKA MAČÁKOVÁ
výkonná riaditeľka

Cesta zo sociálneho vylúčenia a s ním spojenou chudobou je dlhým a náročným putovaním. Za každým rohom, ba i na rovnej hradskej tu číha množstvo prekážok. Sú nielen v samotných putujúcich, ale - priznajme si - aj v ostatných „pocestných“, pre ktorých je svet biedy veľkou neznámou, i keď si možno myslia, že ho poznajú.

Prepracovať sa človeku z najnižšej spoločenskej vrstvy do strednej triedy je to isté, ako dostať sa rekreačnému turistovi na vrchol osemtisícovky. Jeden i druhý potrebuje ľudí, ktorí mu chcú a vedia pomôcť, a aby mu pomohli, musia jeho situáciu **rozumieť**. Ani tak sa efekt nedostaví okamžite. V každom prípade však nie je nemožný. Svedčia o tom príklady ľudí z osád, z ktorých sa napriek všetkému vyprofilovali osobnosti, ktoré si zaslúžia obdiv. Zvyčajne sa tak stalo potom, keď stretli niekoho, kto nad nimi nezlomil palicu len preto, že sa narodili do sveta s inými nepísanými pravidlami a vedia sa pohybovať iba v ňom. Je také ľahké povedať, že za svoju situáciu si každý môže sám.

Viacerí ľudia z marginalizovanej rómskej komunity by radi žili podobne ako ich nerómski susedia z najbližšieho sídliska alebo vzdialenejšej vilovej štvrte, ale nie sú im známe pravidlá života strednej triedy, nemajú kamarátov v susedstve, nepoznajú sa s miestnymi zamestnávateľmi, disponujú inými zručnosťami, ako sú tie ktoré im pomôžu uspieť v škole, vytrvať v práci...

Na pomoc tým, ktorí majú v náplni svojej práce pomáhať vylúčeným ľuďom – sociálnym pracovníkom a zamestnancom verejnej a štátnej správy – sme spracovali a vydali publikáciu **Z chudoby k sebestačnosti**¹.

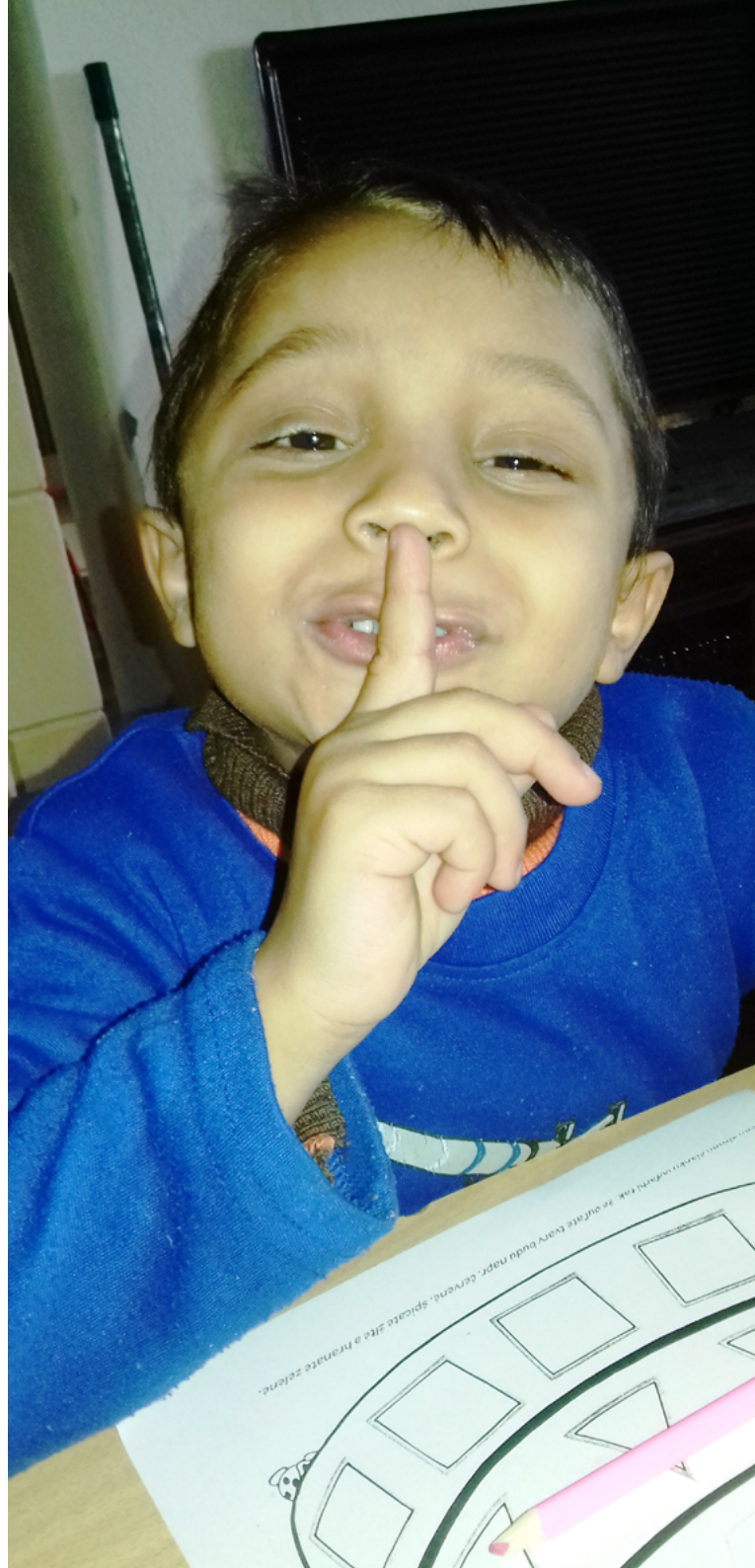
Perspektívu budúceho úspešného začlenenia sa do spoločnosti sleduje aj náš **online mentoring Šchopné deti**. Veľmi nás teší, že po prvotnom nadšení, aké

¹ <http://bit.ly/2G42LdM>

vyvolal, záujem oň neutícha. Takmer týždenne sa nám hlásia za online mentorov hodnotní, vzdelaní ľudia z celého Slovenska, ktorí už niečo dokázali, ba i Slováci zo zahraničia, ktorí zvyčajne pôsobia alebo študujú vo významných inštitúciách. To nám dáva nádej, že na sociálne znevýhodnených ľuďoch záleží aj elitám a vrúčne si želáme, aby sa tento interes preniesol aj na politické „elity“, lebo podstatnú časť zmien majú vo vlastných rukách vďaka svojim rozhodovacím právomociam. Mrzí nás, že v súčasnosti sa často stretávame s deprimujúcim opakom.

Našťastie, nestretli sme sa s ním v Meste Košice, ktoré spolupracuje na našom projekte **Budujeme nádej na Luníku IX**. Projekt sa možno spočiatku zdal priveľmi odvážny, ale ako graduje, začínajú byť vidieť výsledky. „Obyvateľ Luníka IX bude bývať vo vlastnom dome, ktorý si dokonca sám postaví? Nemožné!“ súdili mnohí. Veru bude, v máji 2018 si prví vytrvalci na Luníku IX začnú s ami stavať svoje vlastné domy za nasporené peniaze a neziskovú mikropôžičku. Veríme, že príklad prvých stavebníkov s nadobudnutými pracovnými zručnosťami a návykmi, vďaka ktorým sa uplatnia na trhu práce, strhne lavínu nasledovateľov. Sme presvedčení, že vzorom pre ostatných mladých ľudí z Luníka IX budú aj deti našich klientov, ktoré s radosťou chodia na naše vzdelávacie a záujmové aktivity a dychtivo prijímajú nové podnety. To im zaiste pomôže pri výstupe na ich „osemtisícovku“.

Všetky naše priority, realizované prostredníctvom našich projektov a podporované donormi a sponzormi, sledujú práve to, aby ľudia z marginalizovaných rómskych komunít žili podobne, ako ich nemarginalizovaní spoluobčania. Táto výročná správa je dôkazom toho. Preto prosíme, čítajte ju s porozumením a presvedčajte sa, že sa to dá.

ETP Slovensko – Centrum pre udržateľný rozvoj je nezisková organizácia, ktorá pôsobí na Slovensku od roku 1992. V ostatných šiestnástich rokoch pracujeme so znevýhodnenými skupinami obyvateľov najmä zo segregovaných rómskych komunít a s utečencami pod ochranou UNHCR.

2.1 NAŠE POSLANIE

Podpora regionálneho rozvoja, ochrana životného prostredia a pomoc v rozvoji sociálneho, ekonomického, vzdelávacieho a kultúrneho potenciálu jednotlivcov, organizácií a komunít s dôrazom na znevýhodnené regióny, spoločensky znevýhodnené skupiny a etnické menšiny.

2.2 NAŠE PÔSOBNIE

Naším klientom poskytujeme komplexné integrované sociálne služby v oblasti vzdelávania, bývania, zdravia, zamestnania a finančnej inklúzie.

Našimi zásadami sú: od kolísky po kariéru, komplexný a individuálny prístup, uplatňovanie inovatívnych postupov a realizovanie kontrolovaných experimentov. Okrem našich klientov sa orientujeme aj na decíznu sféru, ktorej odovzdávame overené skúsenosti a snažíme sa všemožne prispieť k tomu, aby sa uplatnili v širokej praxi.

Na to, aby sa sociálne vylúčený jednotlivec vymanil z prostredia geta alebo utečeneckého tábora, nestačí len to, aby sa zapájal do rôznych programov aktívnej politiky zamestnanosti. Tak ako je problém sociálneho

vylúčenia komplexný, tak aj inklúzia do väčšinovej spoločnosti je zložitou a komplikovanou výzvou. „Prerod“ jednotlivca z chudoby k zamestnanému zástupcovi strednostavovskej triedy si vyžaduje vôľu na strane jednotlivca, intervencie zo strany spoločnosti, ktoré sú cielené súčasne do viacerých oblastí, ale aj nemálo šťastia.

Aj keď vzdelanie je spoľahlivou cestou k inklúzii, nestačí len vzdelávať. Nestačia len aktívne práce. Nestačí, aby obec postavila pre ľudí obývajúcich chatrče byty nižšieho štandardu. Ak jednotlivec vyrastá v prostredí plnom kríz, tráum, hladu, kde nové a nové problémy čakajú „za každým rohom“, nadobúda skúsenosti s okamžitou reakciou na podnet, bojom s nekončiacimi problémami, sledovaním toho, čo mu sociálni pracovníci hovoria, že má urobiť, aby mohol získať to, čo potrebuje a nikdy neplánuje príliš ďaleko dopredu.

Preto našou prioritou je komplexná práca s jednotlivcom a celou jeho rodinou súčasne sústredená na všetkých päť oblastí, od slušných podmienok na bývanie, cez vzdelávanie modelom „od kolísky po kariéru“, zdravých životných podmienok a zdravého životného štýlu, rozvoja kognitívnych a exekutívnych funkcií, emocionality, schopnosti plánovať a manažovať svoje financie, nájsť a udržať si prácu. Všetky tieto oblasti úzko vzájomne súvisia a prelínajú sa.

3. PRÁCA S UTEČENCAMI

Evakuačné tranzitné centrum v Humennom (ETC) vzniklo na základe tripartitnej dohody medzi UNHCR, Vládou Slovenskej republiky a IOM z júla 2009, ktorá bola v ďalších rokoch predĺžená. Má kapacitu **250 miest**. Poskytuje **dočasné umiestnenie** osobám, ktorým bol priznaný štatút utečenca pod ochranou

UNHCR a treba ich naliehavo evakuovať z krajiny, kde vyhľadali útočisko prvýkrát a kde by boli vystavení vážnym rizikám. V bezpečnom, stabilnom prostredí ETC v Humennom zostávajú utečenci dovtedy, kým UNHCR a IOM zariadia proces ich konečného presídlenia do tretej krajiny.

3.1 PROJEKT EVAKUAČNÉ TRANZITNÉ CENTRUM

ZÁMER

Prispieť k integrácii utečencov pod ochranou UNHCR, pripraviť ich na úspešný život v budúcich domovských krajinách.

CIEĽ

ETP, ako partner UNHCR, poskytuje utečencom sociálnu a zdravotnú starostlivosť, ako aj vzdelávacie a voľnočasové aktivity v priestoroch Záchytného tábora v Humennom.

VÝSLEDKY

Od začiatku pôsobenia ETC našlo v ňom dočasný domov vyše 1000 utečencov. **V roku 2017 sme poskytovali komplexné sociálne, zdravotné, psychologické a vzdelávacie služby 49 klientom:** 14 Somálcom z Eritrey, 27 Somálcom z Jemenu, 4 Sudáncom a 4 Somálcom z Ukrajiny. Do tretej krajiny bolo v roku 2017 presídlených 41 klientov.

Počet utečencov na začiatku roka 2017	Prišli v roku 2017	Presídlení v roku 2017
45	4	41

Pri práci s klientmi sa priority oproti predošlým rokom nezmenili. Sústreďovali sme sa predovšetkým na tieto oblasti:

**VZDELÁVANIE
SOCIÁLNE SLUŽBY
ZDRAVOTNÉ A PSYCHOLOGICKÉ SLUŽBY
SPOLOČENSKÉ, KULTÚRNE A ŠPORTOVÉ
AKTIVITY**

Vzdelávanie od januára do júla bežalo od pondelka do piatku prostredníctvom rôznych aktivít a programov pre klientov všetkých vekových kategórií. Pracovali:

- predškolský klub pre deti od troch do šiestich rokov
- školská výučba detí od siedmich do šestnástich rokov

- kurzy anglického jazyka pre dospelých v troch skupinách podľa stupňa pokročilosti
- kurzy počítačovej gramotnosti pre deti aj dospelých
- kurzy kultúrnej orientácie, zamerané na získavanie poznatkov o krajine presídlenia, vrátane histórie, zemepisu, vedy a umenia
- kurzy rozvoja osobnosti.

Vo vyučovacom procese považujeme za kľúčové ľudský prístup a nadobúdanie nových skúseností.

Všetky vekové kategórie klientov obľubovali aj **spoločenské aktivity**:

- tvorivé dielne – ručné práce, gastronómia (spoločné varenie a pečenie slovenských, somálskych, resp. sudánskych špecialít), a iné
- exkurzie a voľnočasové aktivity – prehliadky zaujímavých miest na východnom Slovensku, návštevy kultúrnych, spoločenských a športových podujatí (Vysoké Tatry – Štrbské pleso, Tricklandia v Starom Smokovci, Spišský hrad, Košice, Múzeum moderného umenia Andyho Warhola v Medzilaborciach, Hvezdáreň v Michalovciach, futbalové a hokejové zápasy, atď.)
- komunitný život a osobné rozhovory.

Po odchode všetkých detí predškolského a školského veku do krajiny presídlenia pokračovali v druhej polovici roka vzdelávacie aktivity pre dospelých – predovšetkým hodiny anglického jazyka a od jesene aj slovenského jazyka.

V rámci **zdravotnej starostlivosti** klienti mohli využívať pomoc praktického lekára i pediatra, zdravotnej sestry i zdravotného brata, návštevu špecializovaných ambulancií a hospitalizáciu, ktoré sme v prípade potreby promptne sprostredkúvali.

Sociálnu starostlivosť a pomoc sme uplatňovali predovšetkým pri každodenných, bežných aktivitách s klientmi, pričom sociálne poradenstvo pomáhalo klientom riešiť problémy každého druhu a prekonávať nové náročné situácie. Klientov často najviac ovplyvnila neformálna, neplánovaná komunikácia, zameraná na ich osobné problémy.

Psychologická pomoc slúžila pri prekonávaní traumy z minulých tragických udalostí i z obáv o budúcnosť a pomáhala prispôbiť sa a začleniť v nových situáciách. Psychologičky pracovali s klientmi individuálne aj skupinovo.

Bez pomoci tlmočníkov, ktorí boli na pracovisku k dispozícii celý deň, by naše aktivity neboli mysliteľné.

Práca s rodinami aj jednotlivcami sa zameriavala na rozvíjanie kognitívnych a jazykových schopností klientov všetkých vekových kategórií. Osobitnú starostlivosť sme poskytovali zraniteľným klientom, najmä starším ľuďom a deťom. Dbali sme, aby ženy aj muži mali rovnocennú účasť na rozhodovaní o živote a aktivitách v ETC, aby boli rovnomerne zastúpení pri bežných každodenných činnostiach.

Sociálni pracovníci, zdravotníci, psychologičky, učitelia a tlmočníci pracovali spoločne ako tím. Svoju prácu prispôbovali vekovému zloženiu klientov, pričom zohľadňovali ich **individuálne potreby a špecifiká**. Spoločne sme trávili sviatky, typické pre ich i našu kultúrnu tradíciu. Pribudla podpora a asistencia rozdelenej somálskej rodine, ktorá prišla z Ukrajiny kvôli opätovnému zjednoteniu. Sociálni pracovníci ETP pomáhali pri starostlivosti o deti, zapájali členov rodiny do spoločenských hier podľa odporúčania psychológa a poskytovali materiálnu podporu.

4. PRÁCA S OBYVATEĽMI RÓMSKÝCH KOMUNÍT

Práci so znevýhodnenými skupinami obyvateľov, najmä zo segregovaných rómskych komunít, sa venujeme od roku 2001.

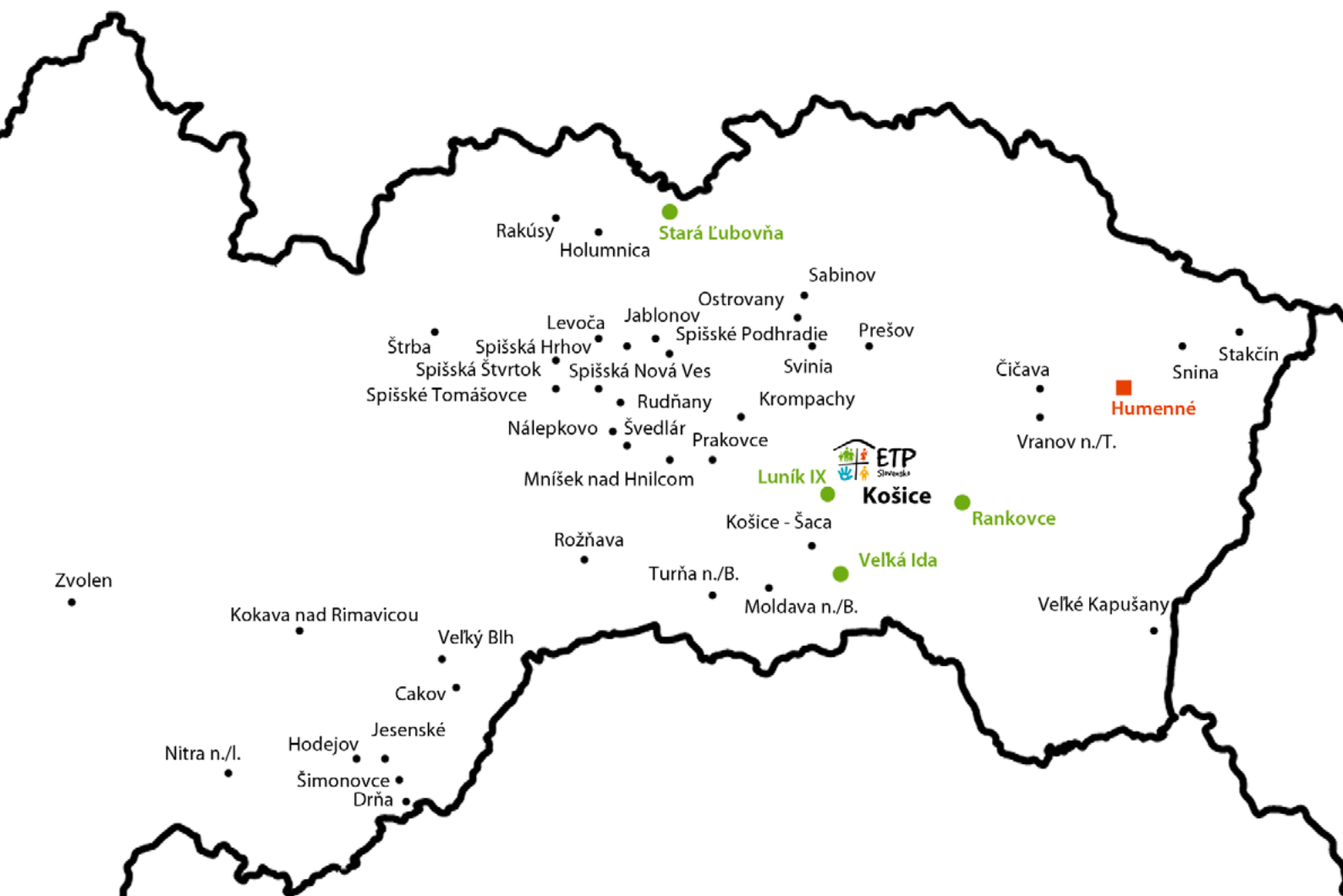
Celkovo sme v roku 2017 pôsobili **v 18 komunitách** na území **Košického, Prešovského a Banskobystrického samosprávneho kraja**.

Komplexne sme pôsobili v Rankovciach, v Starej Ľubovni-Podsadku, vo Veľkej Ide a postupne aj na Luníku IX v Košiciach, kde mienime pracovať dlhodobo.

Aj v roku 2017 sme sa **s ohľadom na potreby našich klientov a na základe našich skúseností** orientovali najmä na oblasti:

**VZDELÁVANIE
BÝVANIE
FINANČNÁ INKLÚZIA
ZAMESTNANIE**

Tieto naše priority sa premietli do realizácie **siedmich vlastných projektov a ďalších v spolupráci** s inými organizáciami, školami a obcami, mestskou časťou a mestami, ako aj komplexnej práce **v komunitných centrách**.

LEGENDA

- Komunitné centrá, ktoré pôsobili celý rok v rámci ETP
- Evakuačné tranzitné centrum
- Miesta predošlého pôsobenia ETP

4. 1 VZDELÁVANIE²

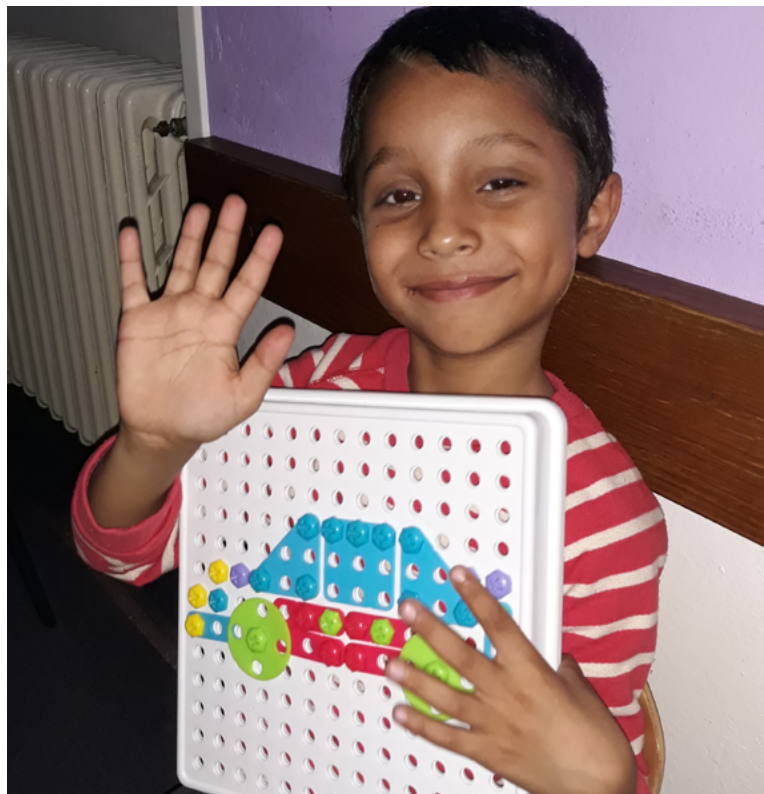
Vzdelávanie bolo určené deťom, mládeži a rodičom. V Rankovciach, v Starej Ľubovni-Podsadku a vo Veľkej Ide prebiehalo vo vlastných komunitných centrách a na Luníku IX v Komunitnom centre mesta Košice.

V našich vlastných komunitných centrách boli súčasťou vzdelávania aktivity:

- Predškolská príprava
- Nové horizonty – program osobnostného rozvoja
- Mentorský program
- Program Schopné deti
- Nízkoprahové aktivity
- Mimoškolské krúžkové činnosti (počítačové, čitateľské, hudobné, dramatické, pohybové, kreatívne, remeselná dielňa a fotografické)
- Doučovanie a príprava na vyučovanie
- Program práce s rodičmi

Na Luníku IX sme sa spomedzi štandardných aktivít pre deti našich klientov a ich kamarátov zatiaľ zamerali na Mentorský program a umožnili sme im podieľať sa na záujmových aktivitách, napr. chodili sme s nimi do kultúrnych inštitúcií. Dospelých sme predovšetkým pripravovali na ich budúcu svojpomocnú výstavbu domu a viedli sme ich k sporeniu. Aktivity sa uskutočňovali raz v týždni.

Vo vzdelávaní sme pokračovali v zámere, ktorý sme si vytýčili už v roku 2016 - aby vzdelávanie šlo **viac do hĺbky, aby sa stalo zážitkovým, a tiež aby sme u našich klientov rozvinuli vnútornú motiváciu, záujem o celoživotné vzdelávanie, vrátane individuálneho samostatného vzdelávania sa.**

² Viac v kapitole 4. 3. 1 BUDUJEME NÁDEJ – ZLEPŠOVANIE ŽIVOTA V RÓMSKYCH GETÁCH

4. 1. 1 KOMUNITNÉ CENTRÁ

Za roky pôsobenia medzi segregovanými obyvateľmi **sme vytvorili štyri desiatky komunitných centier**. V uplynulom roku sme pracovali komplexne v štyroch.

V komunitných centrách máme množstvo hračiek, bežných i didaktických (priebežne ich dopĺňame), modernú, pre deti príťažlivú počítačovú techniku, miesto na štúdium, hry, stretávanie sa, rozhovory. Pôsobia v nich odborne vyškolení zamestnanci, ktorí ku klientom pristupujú ústretovo, svoju prácu robia s nadšením, tvorivo a so srdcom. Deti do komunitných centier chodia veľmi radi, do každého z nich denne prichádza v priemere päťdesiat detí. Najmladší sú trojroční predškoly, najstarší majú okolo devätnásť rokov. Mladší sa prichádzajú pohrať, pretože doma majú hračky len výnimočne. Teší nás, že aj rodičia, najmä matky, si našli cestu do komunitných centier. Život v komunitných centrách je pestrý.

Naše komunitné centrá pracujú podľa rovnakého know-how, dotvoreného invenciou miestnych pracovníkov v záujme potrieb detského kolektívu. Sú približne rovnako vybavené, ale každé je niečím svojské.

KOMUNITNÉ CENTRUM RANKOVCE

- Pracuje od roku 2012,
- v roku 2017 sa na aktivitách pravidelne zúčastňovalo 256 klientov,
- vysoká účasť detí na doučovaní,
- deti si môžu nosiť zo školy domov učebnice a v komunitnom centre sa kvalitnejšie pripraviť na vyučovanie (deti z Podsadku a Veľkej ldy si nemôžu zo školy odnášať domov učebnice), zlepšenie kvality bývania (vdďaka nášmu projektu svojpomocnej výstavby) má dopad na správanie a úroveň detí,

- dve mentorované dievčatá študujú v maturitnom ročníku na strednej škole v Košiciach,
- rodičia sa najviac spomedzi všetkých komunitných centier zapájajú do aktivít,
- evidentný je vplyv cirkví, ktoré v obci pôsobia dlhodobo.

KOMUNITNÉ CENTRUM STARÁ ĽUBOVŇA - PODSADEK

- Pracuje od roku 2003,
- v roku 2017 sa na aktivitách pravidelne zúčastňovalo 214 klientov,
- vysoká účasť detí na aktivitách,
- rodičia detí, ktoré chodia do komunitného centra, sa zapojili do sporiaceho programu (v roku 2016 sa zapojilo do programu 7 rodičov, ktorí po úspešnom skončení sporenia získajú mikropôžičku 1200 eur na zlepšenie kvality bývania),
- výborná spolupráca so základnou školou v Podsadku (spoločné aktivity na Vianoce a Deň Rómov),
- snaha pracovníkov komunitného centra integrovať deti z Podsadku do škôl v meste pokračovala aj v školskom roku 2017/2018 i keď v nižšom počte. V štúdiu v meste v 6. ročníku pokračujú tri žiačky, do 9. ročníka v meste nastúpil jeden žiak a jeden začal v meste študovať na strednej odbornej škole. Nižší počet deviatakov v meste je aj preto, že v Podsadku otvorili 9. ročník,
- aktívna činnosť mimoškolských aktivít (remeselná a kreatívna dielňa, fotografický krúžok),
- evidentný a dlhodobý vplyv cirkví.

³ Viac v kapitole 4. 3. 4 BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX

KOMUNITNÉ CENTRUM VEĽKÁ IDA

- Pracuje od roku 2012,
 - v roku 2017 sa na aktivitách pravidelne zúčastňovalo 254 klientov,
 - vysoká účasť detí na predškolskej príprave a spolupráca s ich rodičmi,
 - spolupráca so základnou školou a klub FIE v škole od roku 2013,
 - dve mentorované dievčatá študujú v 2. ročníku strednej školy s maturitou v Košiciach
- (mentorovaný chlapec po úspešnom ukončení 3. ročníka strednej školy v Košiciach, žiaľ, nenasúpil do maturitného ročníka a zamestnal sa),
 - úroveň bývania je vo Veľkej Ide najhoršia spomedzi troch našich lokalít, niektoré rodiny sú bez elektriny,
 - značné sú rozdiely medzi deťmi, ktoré navštevujú komunitné centrum (výrazné rozdiely medzi „starou“ a „novou“ osadou, čo sa prejavuje aj na úrovni a hygiene detí),
 - v obci chýba cirkev, ktorá by sa venovala Rómom.

4. 1. 2 VZDELÁVANIE NAŠICH ZAMESTNANCOV A INÝCH V ZÁUJME SKVALITNENIA PRÁCE S ĽUĎMI Z VYLÚČENÉHO PROSTREDIA

Naše inovačné aktivity si vyžadujú, aby sa členovia nášho tímu **permanently vzdelávali**. Za týmto účelom chodia naši zamestnanci na vzdelávacie podujatia, resp. zbierajú skúsenosti na iných pracoviskách či seminároch. Záleží nám i na tom, aby sme prispeli k vzdelávaniu iných, ktorí prichádzajú do kontaktu s ľuďmi z vylúčených komunít. Preto vystupujeme na rôznych podujatiach i konferenciách, domácich i medzinárodných.

Tohto roku sme zorganizovali, alebo zúčastnili sa na nasledujúcich:

- **Feuersteinova metóda aj na vašej škole?** bol názov nášho školenia pre učiteľov z Košíc a okolia, ktoré sme vo februári uskutočnili v spolupráci s neziskovou organizáciou Charlie Karlín. Zišli sa na ňom dve desiatky učiteľov základných a materských škôl z východného Slovenska, ktoré navštevujú žiaci z marginalizovaných rómskych komunít.
- V marci boli tri naše kolegyne **na tréningu FIE v Prahe**, ktorý sa uskutočnil v rámci medzinárodného projektu Erasmus.
- Od marca do júna **sa štyrikrát navzájom navštívili a inšpirovali lektori FIE metódy**, ktorí pôsobia v školských kluboch ETP v Rankovciach, Starej Ľubovni-Podsadku a Veľkej Ide. Spolufinancované s podporou Nadácie Velux, Karpatskej nadácie, neziskovej organizácie Charlie Karlín a súkromného sponzora Hollen.
- V máji sme s finančnou podporou Charlie Karlín zbierali skúsenosti z FIE **v ostravskej škole**, kde Inštrumentálne obohacovanie uplatňujú už druhý

rok priamo vo vyučovacom procese.

- Septembrové **Fórum o integrácii** v Košiciach, ktoré organizovali Liga za ľudské práva a občianske združenie Marginal v spolupráci s Tabačkou Kulturfabrik nám na Malom trhu sociálnych inovácií dalo príležitosť, aby sme predstavili náš program online mentoringu Schopné deti.
- **Vo Feuersteinovom inštitúte v Amsterdame** sme sa v septembri spolu s odborníkmi z Českej republiky, Holandska, Litvy, Rumunska zúčastnili na pracovnom workshope, ktorý sa konal v rámci medzinárodného projektu Erasmus Strengthening Thinking and Learning Skills.
- Skúsenosti s metódou FIE v našich školských kluboch sme s úspechom prezentovali v septembri Bratislave **na medzinárodnej konferencii Identifying the challenges and ways of preventing discrimination and segregation in education**. Organizovalo ju Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.
- **V októbri v Trnave na KOMPOZIT-e, konferencii myšľiacej pozitívne** pre všetkých z praxe i z akademickej pôdy, bol náš kolega jedným z hlavných prednášajúcich.
- Organizácia Charlie Karlín z Prahy v spolupráci s ETP Slovensko a pod záštitou Autorizovaného tréningového centra metód prof. R. Feuersteina v Prahe pripravili v novembri v Brne konferenciu **Rozvoj myšlení v odlišných podmínkách**, na ktorej sa zišlo 80 účastníkov. Témou bola metóda FIE a jej prínos v práci so sociálne znevýhodnenými skupinami v rôznych prostrediach.

4.2 BÝVANIE V SÚČINNOSTI S FINANČNOU INKLÚZIOU A ZAMESTNANÍM

Bývanie vnímame komplexne:

- ako dôsledok a tiež príčinu ďalších problémov klienta, ktorý sa narodil v prostredí generačnej chudoby,
- ako nevyhnutnú podmienku toho, aby klient a členovia jeho domácnosti mali vytvorené podmienky na skutočné sociálne začlenenie,
- ako nástroj sociálnej práce s klientom,
- ako proces, ktorého súčasťou je finančná gramotnosť, učenie sa spolupráci, nadobúdanie nových životných a pracovných zručností,
- ako príležitosť zobrať svoj život do vlastných rúk.

Aj v roku 2017 bolo našim cieľom pomôcť rodinám, ktoré žijú v nevyhovujúcich podmienkach, aby si **svoj-pomocne**, s pomocou nášho stavebného učiteľa, skvalitnili bývanie. Sústredili sme sa aj na to, aby **naši klienti postupne nadobúdali pracovné zručnosti, čo je predpoklad uplatnenia sa na trhu práce a postupnú inklúziu do majoritnej spoločnosti.**

V Rankovciach⁴ pôsobil náš pracovník ako **učiteľ stavebníkov svojpomocnej výstavby** legálnych rodinných domov, ktoré si klienti budovali s pomocou našich mikropôžičiek – nástroja sociálnej inklúzie. Pracovalo sa na dokončovaní výstavby (zatepľovanie kvôli získaniu energetického certifikátu) desiatich domov, aby boli pripravené na kolaudáciu.

Sme presvedčení, že **odborné vedenie stavebníkov je súčasne aj ich prípravou na budúce zamestnanie**, ktoré si (s novo nadobudnutými zručnosťami a schopnosťou spolupracovať) ľahšie nachádzajú.

Zo 16 rodín⁵ (34 dospelých) zapojených do projektu Budujeme nádej – Z chatrče do 3E domu **mali pred začiatkom projektu (2013) prácu len dvaja dospelí, koncom roka 2017 ich bolo osem.**

Podobnú víziu máme aj v aktivitách na Luníku IX⁶, kde sme v roku 2017 pripravovali podmienky na svoj-pomocnú výstavbu rodinných domov. Od februára si naši klienti začali šoriť na kúpu pozemku, kde bude stáť ich dom. Sme presvedčení, že okrem toho, že si pravidelným sporením vytvoria z vlastných peňazí určitú rezervu, osvoja si finančnú disciplínu, čo im aj v budúcnosti bude na prospech. Po splnení vopred dohodnutých podmienok a získaní stavebného povolenia im poskytneme mikropôžičky a pod vedením nášho stavebného učiteľa si budú stavať svoje rodinné domy. Aj tu je našou snahou **využiť proces nadobudnutia slušného bývania na pozitívnu zmenu postojo, získanie pracovných zručností a nových poznatkov.**

V Dobšinej sme poskytli prvú neziskovú mikropôžičku na kúpu rodinného domu do osobného vlastníctva rodine, ktorá si za posledné roky nasporila 2 300 eur a jej snom bolo presťahovať sa z chatrče v osade do rodinného domu v meste. Zmluvu o mikropôžičke medzi mestom Dobšiná, ETP a klientmi sme podpísali na spoločnom stretnutí 1. marca 2017 a v apríli sme previedli na účet klientov mikropôžičku 6 200 eur. Rodina sa mesiac po poskytnutí pôžičky presťahovala do svojho vlastného domu.

Malé mikropôžičky 1200 eur sme poskytli piatim klientom v obci Šimonovce, ktorí už v roku 2008 získali od nás mikropôžičky a v termíne ich splatili. Urobili sme tak na odporúčanie miestnej samosprávy a starostu obce, s ktorými ETP dlhodobo spolupracuje. Začiatkom mája sa podpísali trojstranné zmluvy a klienti si už v letných mesiacoch dokončovali plánované opravy a rekonštrukcie svojich domov. Všetci piati pravidelne splácajú.

⁴ Viac v kapitole 4. 3. 3 BUDUJEME NÁDEJ – Z CHATRČE DO 3E DOMU

⁵ Šestnásť rodín má spolu 47 detí, z ktorých 32 pravidelne navštevuje aktivity v komunitnom centre ETP.

⁶ Viac v kapitole 4. 3. 4 BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX

4. 3 PROJEKTY

Všetky naše **PROJEKTY** a **AKTIVITY** v rómskych komunitách boli v záujme komplexného účinku súčasne **zamerané nielen na jednu, konkrétnu oblasť, ale presahovali aj do iných oblastí.**

V roku 2017 sme realizovali sedem vlastných projektov a ďalších päť v spolupráci.

4. 3. 1 PROJEKT BUDUJEME NÁDEJ – ZLEPŠOVANIE ŽIVOTA V RÓMSKÝCH GETÁCH

Aktivity projektu Budujeme nádej – zlepšovanie života v rómskych getách realizujeme od augusta 2014 v troch lokalitách – Rankovce, Stará Ľubovňa-Podsadek a Veľká Ida. Koncom roku 2017 pribudla nová lokalita – Košice - Luník IX.

ZÁMER

Prostredníctvom inkluzívneho vzdelávania posilniť sociálnu inklúziu detí, ktoré sa narodili v rómskych getách. Zvýšiť počet žiakov z marginalizovaných rómskych komunít na stredných školách a tým perspektívne zvýšiť ich zamestnanosť a zlepšiť kvalitu života.

CIEĽ

- Dlhodobu poskytovať komplexné sociálne služby a overovať inovatívne akceleračné metódy vo

vzdelávaní obyvateľov vylúčených rómskych komunít prístupom od kolísky po kariéru.

- Vytvoriť partnerstvá na miestnej úrovni (obce, podnikateľské subjekty) a zintenzívniť spoluprácu s inštitúciami formálneho vzdelávania (školy, škôlky, voľnočasové centrá).
- Osvedčené inovatívne postupy sociálnej práce a vzdelávania odovzdať štátu cez zodpovedných zástupcov ministerstiev.

VÝSLEDKY

- V štyroch lokalitách – Rankovce, Stará Ľubovňa-Podsadek, Veľká Ida a Košice – Luník IX poskytujeme v komunitných centrách komplexné služby, s dôrazom na vzdelávanie detí a mladých ľudí, prístupom od „kolísky po kariéru“.
- **Tri predškolské kluby** v roku 2017 navštevovalo 106 detí vo veku od troch do šiestich rokov. Ani jedno z týchto detí, ktoré v septembri 2017 nastupovali do základnej školy, nebolo umiestnené do špeciálnej základnej školy.⁷
- **Mimoškolské krúžky** (počítačové, čitateľské, hudobné, dramatické, pohybové, kreatívne, fotografické a remeselná dielňa) navštevovalo 113 detí vo veku od 10 rokov.
- **S domácimi úlohami** pomáhali naši pracovníci 151 deťom.
- Vzdelávanie **Nové horizonty – osobnostný rozvoj**, ktoré zahŕňa aj finančnú gramotnosť a zdravotnú osvetu, navštevovalo 177 detí.
- **Nízkoprahové aktivity** v našich komunitných centrách poskytli priestor na zmysluplnú hru a zábavu 416 deťom.
- Pokračujeme v pilotnom overovaní inovatívnej pedagogickej metódy – **Feuersteinovo**

⁷ Štatistika nezahŕňa jedno dieťa z Rankoviec s vrodeným mentálnym postihom, ktoré sme napriek tomu prijali do predškolskej prípravy. Jeho špeciálne potreby mu však nedovolili nastúpiť do základnej školy a vzdeláva sa v špeciálnej škole.

Inštrumentálne obohacovanie v spolupráci so základnými školami v lokalitách, kde pôsobíme. Počas školského roka, pravidelne, štyri dni v týždni (od pondelka do štvrtka), vždy popoludní od 12:30 do 15:30 hod. a dva týždne počas letných prázdnin sme vzdelávali štyri skupiny rómskych žiakov z Veľkej Idy, Starej Ľubovne a Rankoviec Feuersteinovou metódou. Pre žiakov sme organizovali zaujímavé spoločenské, kultúrne a športové aktivity. Pravidelne sme sa stretávali s rodičmi žiakov, učiteľkám klubov sme poskytovali supervíziu a pravidelné vzdelávanie. Skúsenosti sme odovzdávali odborníkom a s výsledkami nášho sociálneho experimentu sme pravidelne oboznamovali odbornú aj laickú verejnosť. V roku 2017 sme osemkrát prezentovali skúsenosti a výsledky FIE metódy na workshopoch a konferenciách.⁸

Spomedzi 60 žiakov, ktorí navštevovali štyri FIE školské kluby v školskom roku 2016/2017, postúpilo do vyššieho ročníka základnej školy 50 z nich, čo je 83 percent.

- Rozdiel v úspešnosti vzdelávania (vyjadrený postupom do vyššieho ročníka) medzi žiakmi, ktorí navštevovali Feuersteinov klub a žiakmi, ktorí toto vzdelávanie neabsolvovali, môžeme prezentovať na menšej skupine žiakov z Veľkej Idy, ktorí navštevujú klub od školského roka 2013/2014: Len traja z dvanástich žiakov, ktorí pravidelne štyri roky navštevovali klub, opakovali niektorý zo štyroch ročníkov, teda 25 percent žiakov. Naproti tomu zo skupiny šestnástich žiakov z toho istého ročníka, ktorí do Feuersteinovho klubu nechodili, až deväť opakovali niektorý zo štyroch ročníkov, teda 56 percent z nich. Kým žiaci z Feuersteinovho klubu mali počas štyroch rokov celkovo priemerne

51 vymeškaných, neospravedlnených hodín, ich spolužiaci, ktorí nenavštevujú Feuersteinov klub, mali 125 vymeškaných neospravedlnených hodín. Deti z klubu majú oproti rovesníkom, ktorí klub nenavštevujú, o jeden stupeň lepšiu priemernú známku, t.j. 2 (chválitebný) oproti 3 (dobrý).

- **Na vzdelávacom programe Schopné deti sa zúčastňovalo pravidelne 174 detí.**
- V našom **Mentorskom programe** bolo v roku 2017 (v komunitných centrách Rankovce, Stará Ľubovňa-Podsadek a Veľká Ida) zapojených **36 chránencov**, z ktorých 18 dovŕšilo vek ukončenia povinnej školskej dochádzky. **Z nich 17, t.j. 94 percent pokračuje v štúdiu na stredných školách.** Väčšina chránencov, t.j. 12, čo je 71 percent pokračuje v štúdiu na dvojročných stredných školách. Teší nás, že pre štúdium na stredných školách s maturitou sa rozhodlo 5 chránencov.
- **Mentorský program sa stal súčasťou Aktualizovaných akčných plánov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020,** pripravených Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a schválených Vládou SR vo februári 2017.
- Veľké nádeje sme vkladali do dlho, predlho pripravovanej a niekoľkokrát ohlasovanej výzvy, ktorú 15. decembra 2017 vypísalo Ministerstvo vnútra SR a ktorá mala umožniť, aby sa naše skúsenosti a odporúčania z Mentorského programu podarilo rozšíriť do viacerých lokalít na Slovensku. Sklamaním pre nás bolo, že podmienky financovania sú nastavené veľmi nevhodne. Projektové aktivity budú úspešným žiadateľom hradené postupnou refundáciou. Prakticky to znamená, že si organizácia musí všetky výdavky uhradiť najskôr sama a až následne (po schválení projektovej správy)

⁸ Viac v kapitole 4. 1. 2 VZDELÁVANIE NAŠICH ZAMESTNANCOV A INÝCH V ZÁUJME SKVALITNENIA PRÁCE S ĽUĎMI Z VYLÚČENÉHO PROSTREDIA.

jej budú preplatené. Neziskové organizácie, ktoré nedisponujú vlastnými finančnými prostriedkami, ale s mentoringom a tútoringom majú skúsenosť, tak zvažujú, či sa vôbec do prípravy projektu pustia. Vidíme to ako veľkú prekážku, ktorú štát stavia do cesty organizáciám, ktorých know-how a skúsenosti mohli byť efektívne využité.

- Od roku 2016 sme rozbehli intenzívnu **prácu s rodičmi**, pretože rodičia a ich postoje výrazne ovplyvňujú deti pri rozhodovaní sa o budúcnosti, vrátane budúceho štúdia na stredných školách, presťahovania sa z osady do mesta za účelom štúdia alebo pracovnej integrácie, rozhodovania sa o založení si rodiny a podobne. Na plný úväzok sme prijali skúsenú odborníčku na prácu s rómskou rodinou. V každom komunitnom centre sme raz týždenne organizovali stretnutia rodičov detí, ktoré navštevujú krúžky a vzdelávacie aktivity v komunitných centrách. Stretnutia mali dôkladne premyslený tematický plán a štruktúru, zahŕňali vzdelávanie, osobnostný rozvoj, otázky vzťahov v rodine i mimo nej, problematiku zdravia, prácu s knihou, návštevu kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií. Stretnutia boli pre rodičov príťažlivé. Celkovo sa ich uskutočnilo **127 v štyroch komunitných centrách a prichádzalo na ne 193 rodičov**. V komunitných centrách Rankovce, Veľká Ida a Stará Ľubovňa sa stretávali rodičia minimálne dvakrát mesačne po dve až tri hodiny, na Luníku IX raz do týždňa, z toho raz mesačne sa stretnutie zameriavalo na finančnú gramotnosť. Rodičia z Luníka IX⁹ sú zapojení do Sporiaceho programu a pripravujú sa na svojpomocnú výstavbu domov do osobného vlastníctva. V Sporiacom programe je 8 rodičov.

Vzdelávaniu predškolákov sa venujeme od roku 2009, od roku 2014 sme znížili vekovú hranicu detí **od troch rokov**.

Mentorský program¹⁰ uplatňujeme od roku 2009 a odvtedy ním prešli tri stovky detí. Mentori sa so svojimi chránencami stretávali v komunitných centrách a čoraz častejšie aj mimo nich, chodievali na kultúrne podujatia, nákupy do mesta či výlety do prírody. Individuálne stretnutia, založené na dôvere a priateľstve, sa uskutočňovali minimálne dvakrát v týždni, často i každý deň.

Mentorský program sme v októbri 2016 rozšírili o **online mentoring Schopné deti**.¹¹ Odvtedy rozlišujeme lokálnych mentorov a online mentorov. **Program Schopné deti** je určený deťom, ktoré preukázali svoju ochotu pracovať na svojom raste, sú mentorované, v škole dosahujú dobré výsledky, majú svoje sny a ambície a robia všetko pre to, aby ich dosiahli. Tým všetkým sa vyčleňujú spomedzi ostatných detí, a preto si vyžadujú ešte viac našej pozornosti a povzbudení. Stretávajú sa dvakrát v týždni, s pomocou našich pracovníkov riešia náročnejšie školské zadania a po každej stránke – intelektuálnej, morálnej, vôľovej a ďalších - sa zdokonaľujú. Do programu sa zapojilo 174 detí od 9 do 23 rokov.

PROJEKT BUDUJEME NÁDEJ – ZLEPŠOVANIE ŽIVOTA V RÓMSKYCH GETÁCH PODPORILI:

THE VELUX FOUNDATIONS
VILLUM FONDEN ✕ VELUX FONDEN

⁹ Viac v kapitole 4. 3. 4 BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX

¹⁰ Bližšie v publikácii Mentorský program, online <http://bit.ly/2s2nQ1n>

¹¹ Bližšie v kapitole 4. 3. 7 SCHOPNÉ DETI

4.3.2 MIKROPÔŽIČKOVÝ PROGRAM

Projekt realizujeme priebežne od roku 2007.

ZÁMER

Cestou finančnej inklúzie prispieť k celkovej sociálnej inklúzii a skvalitneniu života obyvateľov chudobných regiónov Slovenska.

CIELE

- Poskytnúť obyvateľom sociálne a ekonomicky znevýhodnených regiónov Slovenska neziskovú mikropôžičku na svojpomocnú výstavbu rodinného domu, na rekonštrukciu domu alebo bytu v osobnom vlastníctve. Prostriedky pôžičky sú určené na kúpu staveného materiálu a odborných prác.
- Podporiť uvedenie si vlastnej zodpovednosti za svoje bývanie a budúcnosť svojej rodiny.

VÝSLEDKY

- Od začiatku projektu si prostredníctvom mikropôžičky zlepšilo kvalitu bývania 554 rodín z 18 miest a obcí východného a stredného Slovenska.
- Poskytli sme prvú pôžičku na kúpu rodinného domu mladej rodine z Dobšinej.
- Desať klientov z Rankoviec si podalo žiadosť o kolaudačný proces domu, ktorý si svojpomocne postavili v rámci projektu Budujeme nádej – Z chatrče do 3E domu.
- Mikropôžičky sme poskytli piatim rodičom detí, ktoré pravidelne navštevujú aktivity v komunitných centrách.
- Piatim klientom, ktorí prvé mikropôžičky splatili v termíne, sme poskytli opakované pôžičky.

- **Mikropôžičky sa stali súčasťou Aktualizovaných akčných plánov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, pripravených Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a schválených Vládou SR vo februári 2017.**

Mikropôžičkový program¹² sa v roku 2017 zamerl na tri cieľové skupiny:

- Rodičia detí,¹³ ktoré sa zúčastňujú na vzdelávacích aktivitách v našich komunitných centrách v Rankovciach, Starej Ľubovni-Podsadku a Veľkej Ide.
- Klienti pilotného programu svojpomocnej výstavby rodinných domov do osobného vlastníctva v Rankovciach,¹⁴ ktoré si postavili v rokoch 2015-2016 a ktorí sa uchádzali o navýšenie mikropôžičky o 1630 eur na zateplenie domov.¹⁵
- Klienti z mestskej časti Košice Luník IX,¹⁶ ktorí sa postupne zapájajú do dlhodobého programu obnovy svojho sídliska.
- Klienti z ďalších lokalít, ktorí si svojpomocne postavili, opravili alebo si kúpili dom do osobného vlastníctva (Dobšiná a Šimonovce).¹⁷

¹² Podmienkou je predchádzajúce zapojenie sa klienta do sporiaceho programu, ktorý spočíva v tom, že klient si pravidelne, najmenej 12 mesiacov, sporí dohodovenú sumu na vlastnú vkladnú knižku.

¹³ Rodičov sme najprv zapojili do sporiaceho programu a po roku sporenia mohli získať malú mikropôžičku do 1200 eur na rekonštrukciu alebo opravu vlastného domu. Rodičia sa stretávali pravidelne, minimálne dvakrát v mesiaci. Zapojilo sa osem rodičov, sedem zo Starej Ľubovne a jeden z Rankoviec. Podmienky sporiaceho programu splnili piati zo Starej Ľubovne. Vysoký počet sporiteľov zo starej Ľubovne vidíme v nasledovných dôvodoch: a) dlhodobá práca ETP a poskytovanie komplexných služieb klientom, b) úspešná realizácia sporiaceho a mikropôžičkového programu už v minulosti, c) pozitívny príklad mnohých v osade Podsadek v Starej Ľubovni, ktorí si vďaka týmto programom výrazne zlepšili kvalitu bývania a života, d) klienti na základe skúseností dôverujú programom ETP a zamestnancom komunitného centra ETP, e) dobrá spolupráca pracovníkov ETP Slovensko s terénnymi sociálnymi pracovníkmi mesta Stará Ľubovňa.

Výhody sporiaceho programu sme opakovane vysvetľovali a ponúkali aj rodičom z Veľkej Idy. Napriek počiatočnému záujmu a nevyhovujúcim podmienkam bývania sa nezapojil nikto. Dôvodom je podľa zamestnancov tamojšieho nášho komunitného centra veľmi zlá finančná situácia, ich vysoká zadlženosť a nezáujem samosprávy riešiť problémy spojené s bývaním poskytnutím stavebných pozemkov.

¹⁴ Viac v kapitole 4. 3. 3 BUDUJEME NÁDEJ – Z CHATRČE DO 3E DOMU.

¹⁵ Podľa zákona č. 555/2005 - Zákona o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, §2, odsek (1), odstavec c

¹⁶ Viac v kapitole 4. 3. 4 BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX.

¹⁷ Viac v kapitole 4. 2 BÝVANIE V SÚČINNOSTI S FINANČNOU INKLÚZIOU A ZAMESTNANÍM

Prehľad poskytnutých mikropôžičiek (MP) (v rokoch 2007 – 2012 na rekonštrukcie, v rokoch 2013 – 2016 na svojpomocnú výstavbu)											
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2017	spolu
Počet	114	155	70	82	92	12	6	10	1	12	554

Ku koncu roka 2016 sme získali nového sponzora, firmu Hollen, s.r.o., ktorej dar doplnil náš Revolvingový fond. Z neho sme v roku 2017 sumou po 1630 eur navýšili mikropôžičky siedmim klientom svojpomocnej výstavby v Rankovciach. Rovnakou sumou sme navýšili mikropôžičku aj klientovi, ktorý si medzi prvými v Rankovciach svojpomocne postavil dom a potreboval v ňom vymeniť okná a dostavať izbu.

Sumárny prehľad počtu mikropôžičiek k 31.12. 2017		
Stav - mikropôžičky	Počet	%
Splatené	327	59
Exekúcie a odpisy	123	22
Splácané	104	19
Spolu poskytnuté	554	100

Prehľad požíčaných a splatených mikropôžičiek k 31.12. 2017		
Stav - mikropôžičky	€	%
Splatené	579 367	73
Exekúcie a odpisy	79 222	10
Splácané	132 560	17
Spolu poskytnuté	791 149	100

MIKROPÔŽIČKOVÝ PROGRAM PODPORILI:

4.3.3 BUDUJEME NÁDEJ – Z CHATRČE DO 3E DOMU

Projekt sme realizovali v Rankovciach od januára 2013 a pokračovali sme v jeho realizácii aj v roku 2017.

ZÁMER

Navrhnuť a odskúšať udržateľný inovatívny model sociálnej práce s dlhodobo vylúčenými klientmi prostredníctvom svojpomocnej výstavby v segregovaných lokalitách.

CIELE

- Zlepšiť kvalitu života sociálne znevýhodnených obyvateľov.
- Overiť inovatívny model sociálnej práce.
- Šetriť verejné zdroje.
- Zväčšovať príležitosti segregovaných obyvateľov.
- Zmenšovať rozdiely medzi segregovanými obyvateľmi a majoritou.

VÝSLEDKY

- **V Rankovciach stojí šesťnásť svojpomocne postavených domov, v ktorých bývajú rodiny s deťmi.**
- Od januára 2013 sme spoločne s obcou a miestnym občianskym združením podporili celkovo šesťnásť rodín z Rankoviec, aby si legálne a svojpomocne, za pomoci nášho Sporiaceho a Mikropôžičkového programu, postavili do osobného vlastníctva dom, alebo dostavali a legalizovali zostavaný dom.

- Oproti roku 2013, kedy sa projekt začal, sa stroj násobil počet stavebníkov, ktorí sú zamestnaní na plný pracovný úväzok.
- Na stavbe sme uskutočnili niekoľko prezentácií, kde sa zúčastnili podporovatelia a záujemcovia o projekt.
- **Svojpomocná výstavba sa stala súčasťou Aktualizovaných akčných plánov Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020, pripravených Úradom splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity a schválených Vládou SR vo februári 2017.¹⁸**

Skúsenosť nás presvedčila, že:

- svojpomocná výstavba je inovatívny – a ako sa ukázalo aj veľmi efektívny – nástroj sociálnej práce s klientom.

Inovatívnosť projektu:

- Svojpomocná výstavba o. i. napomáha pri nadobúdaní pracovných zručností, návykov a záujmu klienta zamestnať sa.
- Je to samofinancovaná výstavba s pomocou sporenia a mikropôžičky.
- Osobné vlastníctvo vedie k zodpovednosti a zvyšuje spoločenský status.
- Legálne domy dávajú právnu istotu bývania.
- Financovanie nezaťažuje verejné financie.
- Efekt win-win-win vedie k spolupráci.

¹⁸ Akčný plán pre oblasť bývania: Opatrenie 1.2. Podporiť vlastnícke bývanie v obciach s prítomnosťou MRK, Aktivita 1.2.3. Realizovať pilotný program svojpomocnej výstavby vlastníckeho bývania financovaného prostredníctvom mikropôžičiek.

Stavebníci v Rankovciach v priebehu roka 2017 pod dohľadom stavebného učiteľa ETP intenzívne pokračovali v dokončovacích stavebných prácach. Všetci desiat **podali v októbri príslušnému stavebnému úradu žiadosť o kolaudáciu. Deväť žiadostí o kolaudáciu bolo schválených začiatkom roka 2018.**

Rodiny stavebníkov si pri svojich novopostavených domoch začali pestovať zeleninu a chovať hospodárske zvieratá.

Náklady na výstavbu jedného svojpomocne postaveného domu s celkovou obytňou plochou 50m² na prízemí a 50m² na poschodí vyšli približne na 10 000 eur.

PROJEKT BUDUJEME NÁDEJ – Z CHATRČE DO 3E DOMU PODPORILI:

INDIVIDUÁLNI
DARCOVIA

4.3.4 BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX

Komplexnú iniciatívu na Luníku IX realizujeme od roku 2016. Skladá sa z viacerých projektov a jej podstatnou súčasťou je svojpomocná výstavba rodinných domov na košickom sídlisku Luníku IX za vlastné finančné prostriedky budúcich majiteľov domov.

ZÁMER

Zapojiť obyvateľov Luníka IX v Košiciach do programu svojpomocnej samofinancovanej výstavby rodinných domov s pomocou Sporiaceho a Mikropôžičkového programu. Pomôcť zlepšiť kvalitu života rodín zapojených do iniciatívy Budujeme nádej na Luníku IX. Presvedčiť odbornú a laickú verejnosť, že investíciou do sociálnych služieb, služieb ranej starostlivosti a kvalitného vzdelávania je možné znížiť nerovnosti medzi rómskymi a nerómskymi obyvateľmi Košíc, ale aj Slovenska. Identifikovať slabé miesta verejných politík a navrhnúť odporúčania pre samosprávu a vládne inštitúcie na zlepšenie súčasnej situácie.

CIELE

- Zlepšiť kvalitu života sociálne znevýhodnených obyvateľov košického sídliska Luník IX.
- Overiť inovatívny model sociálnej práce – svojpomocnú výstavbu v mestskej aglomerácii.
- Poskytnúť minimálne desiatim motivovaným rodinám neziskové mikropôžičky za predpokladu, že si budú pravidelne dlhodobo sporiť 50 eur mesačne a že si domy postavajú vlastnoručne.
- Šetriť verejné zdroje.
- Uplatniť a rozvíjať pri práci s dospelými a deťmi všetky naše priority: vzdelávanie, bývanie, finančná inklúzia a zamestnanie.

- Zväčšovať príležitosti segregovaných obyvateľov a zmenšovať rozdiely medzi nimi a majoritou.
- Prispieť k tomu, aby sa Luník IX stal sídliskom ako ktoréhokoľvek iné.

VÝSLEDKY

- Z radu stretnutí so zástupcami Mesta Košice a Mestskej časti Luník IX sa zrodil program perspektívnej spolupráce.
- Od konca januára sme sa pravidelne raz v týždni stretávali s klientmi a od apríla aj s ich deťmi.
- Od februára si prvé rodiny klientov začali pravidelne mesačne sporiť¹⁹ po 50 eur.
- Nadviazali sme spoluprácu s nadšencami z iných organizácií mesta a s dobrovoľníkmi.

V roku 2017 sme pokračovali v pravidelnej a častej komunikácii so zástupcami Mesta Košice a Mestskej časti Luník IX v záujme spoločnej realizácie programu zameraného na obnovu sídliska Luníka IX a zlepšenie podmienok bývania a života jeho obyvateľov. Výsledkom našej komunikácie bolo uzavretie Memoranda o spolupráci s Mestom Košice (október 2016) a s Mestskou časťou Luník IX (január 2017).

Pre zamestnancov mesta, mestskej časti, mestských podnikov, poslancov mestského zastupiteľstva, škôl a ostatných organizácií, ktoré poskytujú služby obyvateľom Luníka IX, pre mentorov a dobrovoľníkov sme pripravili ďalších **päť pracovných workshopov**: v januári, júni, septembri, novembri a decembri. Ich cieľom bolo prezentovanie nášho návrhu na postupné riešenie situácie na Luníku, vytvorenie spolupracujúcej platformy a aktualizácia Koncepcie komplexného riešenia situácie na Luníku IX. Súčasťou novej verzie

¹⁹ Pravidelné a dlhodobé sporenie je podmienkou zaradenia do projektu svojpomocnej výstavby.

konceptie sú konkrétne opatrenia v siedmich kľúčových oblastiach: Vzdelávanie, Bývanie, Zdravie, Sociálna práca, Voľný čas, Bezpečnosť a Práca s verejnosťou. Dôležitým krokom dvojdnového júnového stretnutia v Košickej Belej bolo prijatie Spoločného prehlásenia účastníkov pracovného stretnutia Budujeme nádej – Luník IX. Všetci účastníci sa zhodli, že: **Ústretové a tolerantné správanie je nutným predpokladom pre vytvorenie priaznivého spoločného prostredia, v ktorom bude možné dosiahnuť hlavný cieľ - postupnú premenu mestskej časti Luník IX na rovnocenné sídlisko mesta Košice.**

Na pracovnom stretnutí so zástupcami Ministerstva vnútra SR (jún 2017 na Luníku IX) sme diskutovali o možnostiach prípravy komplexného programu zameraného na zlepšenie kvality života obyvateľov Luníka IX, financovaného z európskych zdrojov.

V júli 2017 sme spoločne s Mestom Košice, Mestskou časťou Košice – Sídlisko Luník IX vyhodnotili **Verejnú, ideovú, urbanisticko-architektonickú súťaž Luník IX**, vyhlásenú v apríli 2017. Súťažný návrh odovzdalo 10 odborných tímov. Všetky priniesli podnetné myšlienky a zahrnuli aj svojpomocnú výstavbu domov do osobného vlastníctva. Väčšina súťažiacich kladla dôraz nielen na bývanie, ale aj na verejné priestory, vybavenosť sídliska a zabezpečenie plôch pre pracovné príležitosti. Nosnou myšlienkou víťazného návrhu tímu mladých architektov, ktorých odbornou garantkou bola Ing. Arch. Katarína Smatanová, PhD.,²⁰ je prestavba sídliska formou obytných domov na základe variabilného skeletového systému, umožňujúceho výstavbu od jednoduchých objektov až po viacpodlažné štruktúry rozmanitých foriem. Po dohode so súťažiacimi sa v dňoch 13.9.2017 - 13.10.2017 v budove magistrátu Mesta Košice uskutočnila výstava všetkých návrhov.

Na návrhu domu pre našich klientov spolupracujeme s architektmi Martinom Jančokom a Michalom Janákom zo štúdia Plural v Bratislave.

V priebehu roka sa z počiatočného záujmu o projekt takmer tridsiatich rodín vyprofilovalo **osem rodín, ktoré si pravidelne sporili a zúčastňovali sa na aktivitách.** Témy stretnutí boli rôzne: finančné vzdelávanie, ako by malo vyzeráť sídlisko o niekoľko rokov, ako by mal vyzeráť svojpomocne postavený dom, ale i praktické témy, stretnutia so starostom Mestskej časti Luník IX a riaditeľkou ETP Slovensko i vedcami v rámci Noci výskumníkov. Posledné októbrové stretnutie bolo netradičné a uskutočnilo sa v Rankovciach. Klienti z Luníka IX mali možnosť osobne sa stretnúť so stavebníkmi z Rankoviec a pozrieť si ich domy, čo bolo pre klientov veľmi motivačné. Na vlastné oči sa presvedčili, že ich cieľ je dosiahnuteľný.

Ku koncu roka 2017 dve rodiny klientov z Luníka IX splnili všetky podmienky Programu bývania. ETP Slovensko pre nich pripravilo žiadosť adresovanú Mestu Košice o poskytnutie pozemku na svojpomocnú výstavbu domov v Mestskej časti Luník IX.

V apríli sme na stretnutia začali pozývať aj deti našich klientov. Ponúkli sme im pravidelné stretnutia raz týždenne, ktoré prostredníctvom zaujímavých aktivít prispievajú k rozvoju ich potenciálu a osobnosti. Pre prácu s deťmi na Luníku IX sme na začiatku získali dve dobrovoľníčky – mentorky a jedného dobrovoľníka pre pomoc pri práci s deťmi, ktorí sa neskôr stali našimi zamestnancami.

Počas letných prázdnin sme pre deti pripravili zaujímavý a hodnotný program. Okrem pravidelných stretnutí bolo pätnásť z nich **na trojdňovom zájazde Košice**

²⁰ Katarína Smatanová je autorkou projektu domov, ktoré si naši klienti postavili v Rankovciach.

– **Brno**, zameranom na rómsky holokaust a poznanie rómskej kultúry. Záverom prázdnin sa uskutočnila **Letná akadémia na Deviatke**, kde takmer dvadsať malých a mladých obyvateľov sídliska spoznalo nové témy a stretlo zaujímavých ľudí (Agnes Horváthová, Zuza Kumanová, Peter Gombita, Ivan Mirga, Alexander Mušinka, Arne Mann, Eva Farkašová, Miroslav Pollák).

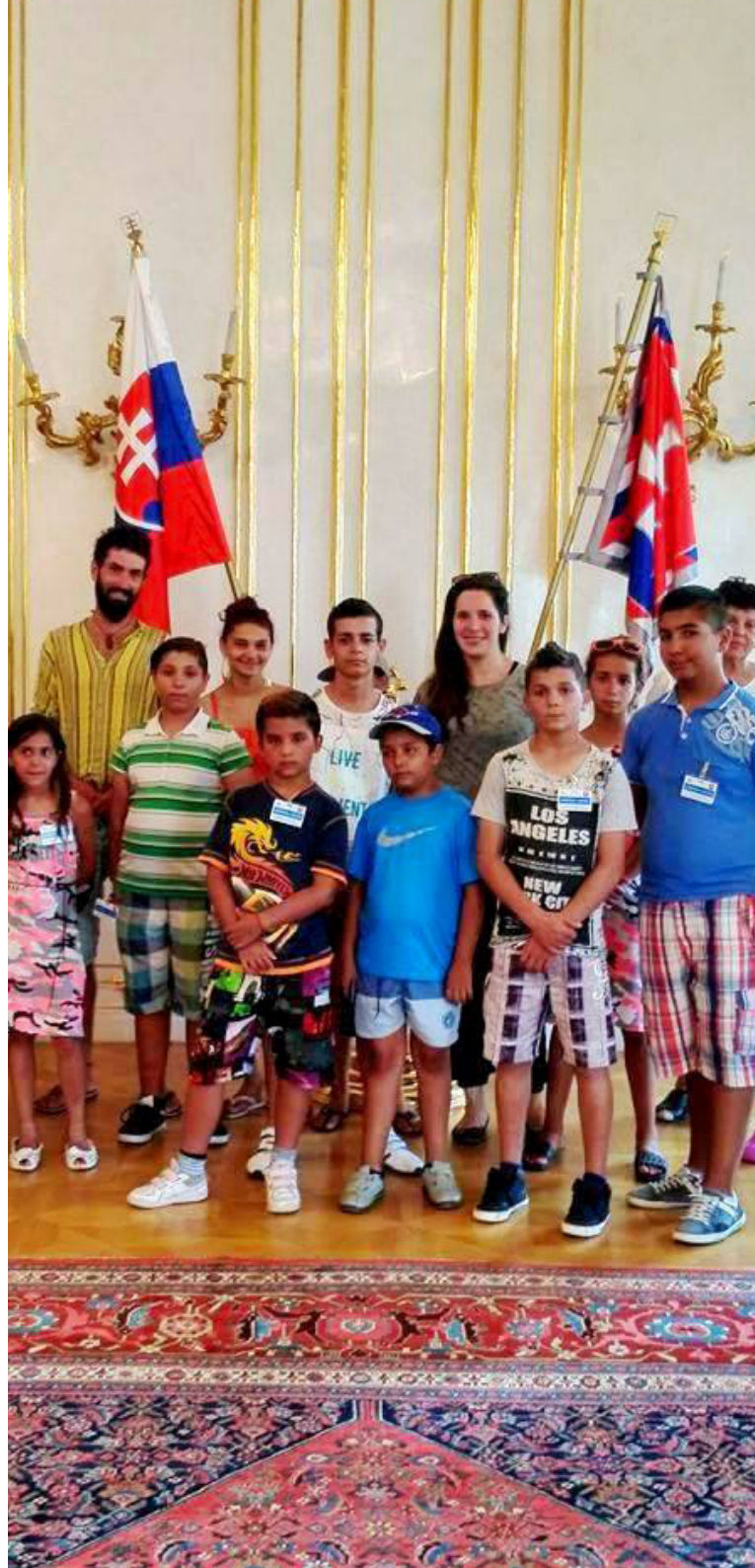
Dvanásť detí našich klientov sme zapojili do Mentorského programu. Osem mentorovaných detí sa v októbri zúčastnilo na druhom stretnutí Schopných detí v Kežmarských Žľaboch.

Záverom októbra zorganizovalo ETP Slovensko v spolupráci s Klubom orientačného behu Akademik Technickej univerzity Košice otvorené **preteky v orientačnom behu** pre všetky deti z Luníka IX.

Program pre deti zahŕňal aj **návštevy kultúrnych inštitúcií a Knižného klubu Paľikerav.**

Aktivity s deťmi z Luníka IX sú financované z dotácie Ministerstva spravodlivosti SR a od konca roka 2017 aj z Nadácií Velux.

PROJEKT BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX PODPORILI:

4. 3. 5 MENÍME DISKURZ, MENÍME PRAX: RARE – RÓMOVIA AKO ĽUDSKÉ ZDROJE V ZAČLEŇOVANÍ NA TRH PRÁCE NA SLOVENSKU

Medzinárodný projekt, na ktorom sa zúčastňuje osem krajín – Bulharsko, Česká republika, Maďarsko, Moldavsko, Rumunsko, Slovensko, Srbsko, Ukrajina – prináša nový pohľad na rómsku komunitu v miestnej ekonomike a na trhu práce. Hlavným posolstvom je presvedčenie, že Rómovia sú ekonomickým potenciálom pre starnúcu Európu, budúcim sociálnym kapitálom.

Projekt trvá od začiatku roka 2017 do konca júna 2019.

ZÁMER

Experti zo zúčastnených krajín v spolupráci so širokým spektrom sociálnych a ekonomických partnerov z podnikateľského, verejného i akademického sektora pripravujú osem inovatívnych pilotných projektov vedúcich k efektívnemu začleňovaniu Rómov. Výsledky pilotných projektov vyhodnotia a navrhujú odporúčania pre nové modely efektívnej inštitucionálnej spolupráce a nové finančné i nefinančné nástroje. Súčasťou je návrh systému hodnotenia a monitorovania účinnosti jednotlivých pilotných intervencií z pohľadu ekonomického prínosu pre verejné financie.

CIELE

- Posilniť kapacity a spoluprácu a vytvoriť aktivačné opatrenia v záujme toho, aby sa zvýšila účasť

Rómov na trhu práce a lepšie využil ich hospodársky potenciál.

- Posilniť účinnosť práce verejných inštitúcií v prospech sociálne vylúčených obyvateľov prostredníctvom spolupráce s občianskou spoločnosťou.
- Využívať inovačný potenciál všetkých zúčastnených organizácií.
- Posilniť inštitucionálne kapacity v organizáciách, ktoré pracujú so sociálne vylúčenými Rómami.
- Vytvoriť lepšie ciele služby a zosúladiť aktivity rôznych typov zainteresovaných.
- Kvalitnejšie riešiť hlavné spoločenské výzvy v podunajskej oblasti.
- V duchu zásady "od bremena k ľudskému zdroju" **Zmeniť problémovo orientované vnímanie Rómov zdôraznením ich sociálno-ekonomického prínosu.**
- Monitorovať a hodnotiť medzisektorové a viaczdrojové intervenčné modely.
- Vytvoriť posilnené a lepšie spolupracujúce inštitucionálne prostredie, ktoré urýchli uplatnenie efektívnych a trvalo udržateľných opatrení pre sociálne a hospodárske začlenenie Rómov.

VÝSLEDKY

- **Inovatívny pilotný projekt ETP²¹** sa začal realizovať v jednej z najmenej rozvinutých lokalít – na sídlisku Luník IX v Košiciach. Nástrojom tejto sociálnej inovácie je finančná inklúzia a pomoc v zložitej problematike bývania, čo, spolu s ďalšími aktivitami ETP, následne prinesie klientom lepšie vyhliadky na uplatnenie sa na pracovnom trhu.
- Začali sme **pracovať s mladou populáciou z Luníka IX, v čom vidíme udržateľnú perspektívu** ich budúceho úspešného začlenenia do väčšinovej spoločnosti.
- Nadviazali sme dobrú spoluprácu s Mestom

²¹ Viac v kapitole 4. 3. 4 BUDUJEME NÁDEJ NA LUNÍKU IX

Košice, Úradom práce a sociálnych vecí v Košiciach a Bratislave a s Centrom sociálnych a psychologických vied SAV v Bratislave, ktoré sa tiež podieľa na projekte.

- Zapojili sme sa do komunikačnej kampane Sme na nich hrdí, keď sme na webovej stránke a na sociálnych sieťach predstavili obrazom a slovom našich úspešných kolegov - Rómov a ďalších ľudí, ktorí s nimi pracujú.
- Vo februári sme sa zúčastnili na úvodnom stretnutí projektu v Budapešti.
- V máji sme prispeli k práci tematickej pracovnej skupiny v Bukurešti.
- V júli sme zbierali skúsenosti na partnerskej návšteve v meste Niš v Srbsku.
- V auguste sme v Spišskom Hrhove zorganizovali trojdňovú partnerskú návštevu s bohatým pracovným a spoločenským programom zameranú na

zdieľanie dobrej praxe v oblasti sociálnej a pracovnej integrácie.

- V novembri sme v Košiciach zorganizovali tematický pracovný workshop, ktorý sa sústredil aj na včasné riešenie problémov na Luníku IX.

PROJEKT MENÍME DISKURZ, MENÍME PRAX: RARE – RÓMOVIA AKO ĽUDSKÉ ZDROJE V ZAČLEŇOVANÍ NA TRH PRÁCE PODPORIL:

4.3.6 UČÍME SA UČIŤ SA – POPOLUDŇAJŠIE ŠKOLSKÉ KLUBY

Projekt realizujeme od 2015 v troch lokalitách – Rankovce, Stará Ľubovňa-Podsadek a Veľká Ida. Naväzuje ním na našu iniciatívu, ktorou sme od septembra 2013 začali overovať účinnosť Feuersteinovej metódy Inštrumentálneho obohacovania (FIE) na náhodne vybranej skupine rómskych žiakov vo Veľkej Ide.

Feuersteinovu metódu Inštrumentálneho obohacovania uplatňujeme a overujeme preto, že rozvíja poznávacie schopnosti, koncentráciu, pozornosť, schopnosť vyjadrovať sa a čítať s porozumením, podnecuje spontánne skúmanie a objavovanie, pomáha kontrolovať vlastné emócie a spoznať emócie druhých a tiež zlepšuje priestorovú orientáciu.

Jej **inštrument Usporiadanie bodov** rozvíja zrakové vnímanie (vizuálny prenos) a grafomotoriku, vedie k systematickému vyhľadávaniu informácií, k strategickému mysleniu (porovnávanie, plánovanie) a kontrole impulzivitu, učí pracovať s chybou. Jej **inštrument Urči emócie** naučí kognitívne rozpoznať emóciu, rozvíja slovnú zásobu, emocionálnu inteligenciu a schopnosť abstrakcie. Feuersteinova metóda Inštrumentálneho obohacovania nenaučí množstvo poznatkov, ale cestu, ako získať poznatky.

ZÁMER

Prostredníctvom popoludňajších školských klubov s prepracovanými pedagogickými stratégiami Feuersteinovho Inštrumentálneho obohacovania (FIE) prispieť k postupnému odstráneniu hendikepov detí, ktoré spôsobuje život vo vylúčenom a inak podnetnom prostredí, kde deti získavajú iné podnety ako tie, ktoré sú kľúčové pre úspech v škole a budúcom uplatnení v živote.

CIELE

- Poskytnúť náhodne vybraným žiakom štyroch tried prvého stupňa z troch znevýhodnených komunít dlhodobú inovatívnu pedagogickú intervenciu, aby sa rozvinula ich vnútorná motivácia, sociálne a kognitívne zručnosti potrebné na úspešné ukončenie základnej školy a pokračovanie v štúdiu na kvalitných stredných a vysokých školách.
- Rozvinúť zručnosti učiteľov, aby vzdelávali žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia pomocou efektívnych pedagogických nástrojov, ktoré preukázateľne rozvíjajú kognitívne zručnosti detí z menej podnetného prostredia.
- Získať dostatok exaktných údajov o účinnosti pedagogickej metódy FIE a popoludňajších školských klubov, aby sa stali systémovou súčasťou učebných osnov na ZŠ, v ktorých sa vzdelávajú žiaci z MRK.

VÝSLEDKY

- **Na začiatku školského roku 2017/2018 pracovalo vo všetkých štyroch školských kluboch (vo Veľkej Ide sú dva) spolu 51 žiakov.** Žiaci 4. A triedy vo Veľkej Ide navštevujú FIE školský klub už piaty školský rok a žiaci z ostatných troch lokalít navštevujú klub štvrtý školský rok.
- **Na konci školského roku 2016/2017 sme porovnali školské výsledky žiakov FIE klubu s ich rovesníkmi, ktorí školský klub nenavštevovali. Rozdiel v úspešnosti je výrazný.**²²
- **S rodičmi žiakov sme sa stretávali pravidelne,** aby sme od nich získali podnety pre našu prácu, ale aj aby sme ich upozorňovali na dôležitosť

²² Viac v kapitole 4.3.1 PROJEKT BUDUJEME NÁDEJ – ZLEPŠOVANIE ŽIVOTA V RÓMSKYCH GETÁCH v časti Výsledky

učenia sa s deťmi, venovania sa im, aj samotnej podpory vzdelávania. Organizovali sme pravidelné rodičovské združenia a aj viacero spoločných aktivít, napr. príprava na Veľkú noc, návšteva Mikuláša, vianočná besiedka.

- Pre žiakov tretieho ročníka školského klubu vo Veľkej Ide sme zaviedli **nové aktivity**: čítanie kníh v školskej knižnici, prácu na počítačoch v počítačovej triede a príprava jednoduchých jedál.
- Žiaci zo všetkých klubov sa zúčastnili na zaujímavých prednáškach o ústnej hygiene a čistení zubov.
- Všetky školské kluby boli na konci školského roka na výletoch.
- Všetky kluby boli na exkurzii v Ekocentre Sosna, prezreli si Hobití dom a spoznávali rastliny.
- Žiaci zo školského klubu v Starej Ľubovni a Rankovciach sa aktívne zúčastnili na oslavách Medzinárodného dňa Rómov.
- Počas letných prázdnin sa žiaci zúčastnili na rôznych výletoch a rôznych vzdelávacích aktivitách v komunitných centrách.
- Uskutočnili sme **dve prezentácie FIE metodiky**, prvú pre učiteľov špeciálnych základných škôl z Košického kraja počas Metodického dňa a druhú pre odbornú pracovníčku Metodicko-pedagogického centra v Prešove Elenú Cinovú a experta z Veľkej Británie Marka Penfolda z Babington Academy in Leicester.
- Školský klub v Rankovciach sa predstavil verejnej ochrankyni verejných práv Márii Patakyovej a organizácii Človek v tísiňi počas ich návštevy.
- Školské kluby vo Veľkej Ide naplnili program trom návštevám - kanadskému chargé d'affaires, Nadácii Ekopolis a učiteľom a riaditeľom českých škôl, kde používajú FIE metódu.
- Vzdelávacie aktivity pre našich lektorov FIE a ďalších záujemcov boli bohaté.²³

Školské kluby v roku 2017 prebiehali po tri hodiny (180 minút) po školskom vyučovaní od pondelka do štvrtka. Deti sa spoločne naobedovali, jednu hodinu trávili hrami na školskom dvore alebo v nepriaznivom počasí v triede a potom nasledovali dve hodiny samotného vzdelávania, vrátane práce s Feuersteinovými inštrumentmi.

Miestne rómske asistentky pomáhali žiakom lepšie porozumieť obsahu vyučovania v klube a zároveň zabezpečovali komunikáciu s rodičmi.

Učiteľky a asistentky školských klubov získavali odbornú podporu na supervíziách.

PROJEKT UČÍME SA UČIŤ SA PODPORILI:

²³ Viac v kapitole 4. 1. 2 VZDELÁVANIE NAŠICH ZAMESTNANCOV A INÝCH V ZÁUJME SKVALITNENIA PRÁCE S ĽUĎMI Z VYLÚČENÉHO PROSTREDIA

4.3.7 SCHOPNÉ DETI

V rámci inovácie svojich programov pre deti a mládež zo segregovaných rómskych komunít sme od októbra 2016 rozšírili náš osvedčený Mentorský program o online mentoring s názvom Schopné deti.

ZÁMER

Zvýšiť počet žiakov z marginalizovaných rómskych komunít na kvalitných stredných školách a tým perspektívne zvýšiť ich zamestnanosť a zlepšiť kvalitu života.

CIELE

- Nájsť deťom, ktoré už preukázali svoje schopnosti pod vedením miestneho mentora v komunitnom centre, ďalšieho mentora zo vzdialenejších lokalít, najmä z miest, kde sú sústredené kvalitné stredné a vysoké školy.
- Posmeliť deti z komunít, aby sa perspektívne nebáli odísť študovať aj do vzdialenejších miest a už dopredu si v nich našli kamarátov.
- Priateľský vzťah mentora a chránenca obidvoch obohatí, prispeje k porozumeniu medzi kultúrami majority a vylúčenej minority a tým k ich zblíženiu.

VÝSLEDKY

- Od januára 2017 sa rozbehli prvé online kontakty online mentorov so svojimi chránencami z Rankoviec, Starej Ľubovne-Podsadku a Veľkej Idy.
- **Počas roka pracovalo 56 dvojíc, ktoré pravidelne udržiavali kontakt.**
- **Počas roka neutíchol záujem dobrovoľníkov o online mentorstvo.**
- **Počas roka sa uskutočnilo 21 osobných stretnutí online mentorov so svojimi chránencami.**

- **Projekt Schopné deti sa rozrástol do ďalšej lokality - na Luník IX.**
- Koordinátor projektu priebežne udržiaval kontakt s online mentormi, získaval spätné väzby od nich a od detí a robil Skype pohovory s novými záujemcami o online mentorovanie.
- Vo februári sa v Bratislave uskutočnilo **prvé celoslovenské stretnutie online mentorov**, schopných detí a lokálnych mentorov. Zišlo sa na ňom 26 schopných detí, 10 lokálnych mentorov a 18 online mentorov zo všetkých kútov Slovenska i zo zahraničia.
- V marci sa v štyroch nákupných centrách v Bratislave umiestnili citylighty Schopné deti, ktorých zámerom bolo aktivizovať ďalších dobrovoľníkov.
- Na prelome júla a augusta **sa 46 schopných detí a 11 online mentorov zúčastnilo na päťdňovej Letnej IT akadémii 2017 vo Vyšných Ružbachoch**, ktorá mala rekreačno-vzdelávací charakter. Lektormi boli online mentori.
- V októbri malo **47 schopných detí z Rankoviec, Starej Ľubovne-Podsadku, Veľkej Idy a Luníka IX víkendové vzdelávacie stretnutie s mentormi a online mentormi Vo Vysokých Tatrách**, počas ktorého si urobili aj výlet na Zelené pleso.
- **Prezentácia programu Schopné deti na festivale Pohoda.**
- Prezentácia programu Schopné deti na TEDx Praha. Prezentácia programu Schopné deti na Fóre o integrácii.
- Prezentácia komplexného programu vzdelávania ETP, ktorého súčasťou je aj program
- Schopné deti, na konferencii KOMPOZIT. Prezentácia schopných detí divadelným predstavením v Starej Ľubovni počas Týždňa sociálnej inklúzie
- Spolupráca s expertným dobrovoľníkom z programu LEAF.
- Nadviazali sme spoluprácu so Zajtrajšími novina-
mi.
- Nadviazali sme spoluprácu s iniciatívou #somtu.

- V októbri a novembri sme pre schopné deti z Ran-
koviec a Starej Ľubovne-Podsadku. Pripravili work-
shop Myslím a otváram sa svetu.
- Pravidelne sme aktualizovali webovú stránku
schopnedeti.sk, stránku na facebooku a insta-
grame.
- Ku koncu roka bolo do projektu zapojených 31
schopných detí.
- **Dosiahli sme významné kvalitatívne výsledky:**
 - zlepšenie komunikačných schopností chrá-
nencov,
 - zlepšenie akademických výsledkov,
 - zlepšenie počítačových zručností,
 - získanie nových poznatkov v oblasti IT tech-
nológií,
 - upevnenie vzťahov chránenec – online men-
tor na základe väčšej dôvery, väčšia otvorenosť,
 - upevnenie vzťahov online mentor – rodina,
 - väčšia odhodlanosť schopných detí vytrvať
a prekonávať prekážky,

- väčšia angažovanosť rodičov, spolupráca na
budovaní perspektívneho rozvoja dieťaťa,
- záujem ďalších detí o zapojenie sa do pro-
jektu.

Presvedčili sme sa, že projekt Schopné deti je perspek-
tívny, a preto aj v ďalšom období vynaložíme maximum
úsilia, aby sa rozvíjal a prinášal priaznivé výsledky.

PROJEKT SCHOPNÉ DETI PODPORILI:

Nadácia
Orange

Nadácia EPH

**EMA CHCE BYŤ UČITEĽKOU.
POMÔŽTE JEJ SPLNIŤ SI SEN!**

**VENUJTE SVOJ ČAS SPLNENIU DETSKÝCH
SNOV AKO ONLINE MENTOR NA
WWW.SCHOPNEDETI.SK**

POHNITE S TÝM

4.3.8 PROJEKTY V SPOLUPRÁCI

PRO BONO MARATÓN – NADÁCIA PONTIS

Divokú kartu – zaručenú miestenku na Pro Bono Maratón 2017 Nadácie Pontis - sme získali za úspešnú pro bono spoluprácu, ktorá sa zrodila na lanskom kreatívnom maratóne a dnes je z nej úspešný projekt Schopné deti. Pro bono partnerovi, odborníkovi na komunikáciu a marketing z agentúry Diorama, sme predložili zadanie: Keďže slovenská verejnosť je dlhodobo negatívne nastavená proti Rómom a naša skúsenosť hovorí, že je to neopodstatnené, pretože mnohí naši klienti si vlastným pričínením menia svoje životy k lepšiemu, máme záujem doviesť verejnosť k zmene postoja, ba k ochote podať ľuďom z vylúčeného prostredia pomocnú ruku, lebo vieme, že neraz stačí iba to. Počas dvanástich hodín spoločnej práce mozgov sa rodili nápady, ku ktorým sme si počas roka opäť sadli, prehodnotili, začali odznova. Koncom roka, sme sa spoločne dohodli na plánoch, ktoré budeme realizovať v roku 2018. Veľmi sa na to tešíme.

PROGRAM EXPERTNÉHO DOBROVOLNÍCTVA – LEAF

Akadémia LEAF nám poskytla expertnú dobrovoľníčku na projekt online mentoringu Schopné deti, s ktorou sme konzultovali problematické otázky tohto nášho programu. V práci pre nás pokračoval aj mladý, talentovaný žurnalista, ktorý v priebehu roka našiel za seba náhradu - invenčnú študentku žurnalistiky.

MYSLÍM A OTVÁRAM SA SVETU – NADÁCIA EPH, #SOMTU

Projekt sa realizoval v spolupráci s iniciatívou #somtu, Zajtrajšie noviny, Ľubovnianske noviny a Ľubovnianska televízia. V októbri a novembri sa v dvoch komunitných centrách ETP v Starej Ľubovni – Podsadku a Rankovciach uskutočnili jednoduché workshopy, ktorých cieľom bolo naučiť schopné deti triediť a hodnotiť informácie v mediálnom svete a zodpovedne sa správať na internete a sociálnych sieťach, vzbudiť záujem o veci verejné, naučiť sa prekonať strach z priznania vlastnej identity a ukázať väčšinovej populácii, že na Slovensku sú mladí Rómovia, ktorí vedú kultivovane povedať svoj názor a stavajú sa proti nenávisti. Výstupom z projektu je i manuál *Prehovoríť verejne a otvoriť sa svetu. Ako na to?*²⁵

VIANOČNÝ STÁNOK – U. S. STEEL KOŠICE

Aj v decembri 2017 nám US STEEL na Košických Vianociach na Hlavnej ulici poskytli na jeden deň vianočný stánok. Ponúkali sme v ňom vianočné ozdoby, ktoré zhotovili naši malí klienti z Rankoviec, Starej Ľubovne-Podsadku, Veľkej Idy a Lunika IX. Pri pulte stánku sa striedali naši zamestnanci i klienti. Výrobky našich detí odmenili návštevníci dobrovoľnou sumou, ktorá dosiahla 284,45 eur. Peniaze sa použijú na ďalšiu prácu komunitných centier.

VEDA V OSADE – EQUITY

Podujatie Veda v osade, ktoré organizuje občianske združenie Equity v rámci festivalu vedy Európska noc výskumníkov, zavítalo koncom septembra aj medzi deti, mládež a dospelých vo Veľkej Ide a na Luník IX v Košiciach. Vedecká show, ktorej aktérmi boli vysokoškolskí a stredoškolskí pedagógovia a pracovníci Slovenskej akadémie vied, v oboch lokalitách atraktívnym a zábavným spôsobom priblížila vedu a jej zaujímavosti. Veľký zážitok zo stretnutia mali nielen naši klienti, ale aj samotní výskumníci. „Človek takto získa pochopenie pre problémy ľudí z vylúčeného prostredia,“ vyjadril sa jeden z nich.

ZELENÁ EKONOMIKA – INTERNATIONAL DEVELOPMENT AGENCY NORWAY

Odporúčania a návrhy, ktoré prispievajú k začleňovaniu Rómov a znižovaniu ich nezamestnanosti zameraním sa na ekologické inovácie a vytváraním nových ekologických pracovných miest, boli v auguste v Košiciach témou pracovného workshopu. Príklady zelenej ekonomiky a jej využitie pri vytváraní nových ekologických pracovných miest v Európe predstavili odborníci z Nórskej organizácie International Development Norway Association. Zástupcovia samospráv (Spišský Hrhov a Raslavice) a neziskových organizácií (Svato-

bor, KOŠAKT, Pro Tornensis a ETP Slovensko) sa podelili s praktickými skúsenosťami, ako možno cestou zelenej ekonomiky zvyšovať zamestnanosť ľudí s nízkou a veľmi nízkou kvalifikáciou. Výstupom z projektu Inklúzia Rómov v rámci zeleného podnikania a tvorby zelených pracovných miest je sumárna správa *Príležitosti inklúzie Rómov v zelenej ekonomike*.²⁵ Podujatie sa uskutočnilo vďaka podpore z Bilaterálneho fondu Nórskeho grantov na Slovensku.

DARUJ KNIHU – ARTFÓRUM, MEGAKNIHY

Pre deti poznačené generačnou chudobou, sú podnety, aké dokáže poskytnúť práve kniha, mimoriadne dôležité. To bol dôvod, prečo sme pre ne začali získavať knihy a budovať knižnice. Deti z Luníka IX, Rankoviec, Starej Ľubovne-Podsadku a Veľkej Idy si pred Vianocami odniesli domov knihy, ktoré sa podarilo vyzbierať v Artfore na Kozej ulici v Bratislave. Predavači Artfóra začiatkom decembra vyložili na pult 116 kníh s letákom Daruj knihu a menom dieťaťa, ktoré po nej túži. Návštevníci kníhkupectva pre deti kúpili všetky knihy. Veľmi nás to teší.

Spoločnosť Megabooks podarovala pre deti v našich komunitných centrách anglické knihy a učebnice v hodnote 200 eur. Všetky sú zaujímavé, príťažlivé a využijú ich predškooláci, deti v školských kluboch aj naše schopné deti.

²⁵ <http://bit.ly/2DsJXDn>

²⁶ <http://bit.ly/2DFUoGY>

5.1 PRÍLEŽITOSTI SOCIÁLNEJ INKLÚZIE RÓMOV V RÁMCI ZELENEJ EKONOMIKY NA SLOVENSKU²⁷

Publikácia **Príležitosti sociálnej inklúzie Rómov v rámci zelenej ekonomiky na Slovensku** mapuje súčasnú situáciu zamestnanosti a podnikania obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít, ako aj potenciál pre rozvoj zamestnanosti, najmä tvorbu zelených pracovných miest, samostatne zárobkových činností, alebo podnikov v sektore tzv. zelenej ekonomiky. Zdôrazňuje kľúčovú rolu samospráv, popisuje príklady dobrej praxe obcí Spišský Hrhov a Raslavice, občianskych združení Pro Tornensis, KOŠAKT, Svatobor a Pre lepší život a prináša prehľad iniciatív a odporúčaní pre lepšie využitie potenciálu inklúzie Rómov v rámci zelenej ekonomiky na Slovensku. Témy zosumarizované v publikácii odznali aj na pracovnom workshope v Košiciach dňa 15. augusta 2018. Report spracovali experti ETP Slovensko a International Development Norway Association.

5.2 Z CHUDOBY K SEBESTAČNOSTI²⁸

Odborná publikácia **Z chudoby k sebestačnosti** je manuálom pre zamestnancov verejnej správy, najmä pre pracovníkov úradov práce. Pomáha zvýšiť informovanosť a rozšíriť vedomosti, ktoré sú nevyhnutné pre lepšie porozumenie podstaty chudoby a odbúranie predsudkov a falošných mýtov pri práci s klientmi. Metodiku charakterizujú otvorenosť, varia-

bilita a kreativita. Opiera o teoretické východiská a prax, popísané v knihe Bridges out of Poverty (Mosty z chudoby) a Getting Ahead (Napredovanie) a je v súlade s konceptom Bridge to Self – Sufficiency (Mosty k sebestačnosti). Praktické rady a skúsenosti čerpali tvorcovia z domácich slovenských zdrojov, najmä z praktických skúseností pracovníkov neziskových organizácií. ETP Slovensko plánuje v budúcnosti spracovať podľa potreby podobné manuály pre rôzne cieľové skupiny, ktoré reálne riešia problémy chudoby v praktickom živote.

5.3 SME BLOG²⁹

Priniesli sme päť nových príspevkov^{30 31 32 33 34} na najčítanejšom blogerskom portáli Sme blog, ktoré pevne stáli na faktoch a argumentoch. V blogoch sme vysvetlili efekt Feuersteinovej metódy Inštrumentálneho obohacovania na deti z rómskych osád, rozobrali sme význam, mechanizmus a príklady nášho Mikropôžičkového programu, všimli sme si komunikáciu ľudí bez predsudkov a na príbehu troch dievčat z osady sme ukázali, ako im pri napĺňaní svojho sna pomáha mentoring a online mentoring. K blogom sa rozvinula pozitívna i negatívna diskusia, ktorá nás utvrdzuje v poznaní, že je ešte veľmi veľa čo meniť na stereotypných názoroch väčšiny spoločnosti voči ľuďom z vylúčeného prostredia. Niektoré blogy spracovala dobrovoľníčka – študentka žurnalistiky, iné vyšli z našej vlastnej „dielne“.

²⁷ <http://bit.ly/2DFUoGY>

²⁸ <http://bit.ly/2G42LdM>

²⁹ <http://bit.ly/2n6b9kl>

³⁰ <http://bit.ly/2zCvzdQ>

³¹ <http://bit.ly/2rAhdHf>

³² <http://bit.ly/2F6neNV>

³³ <http://bit.ly/2rErull>

³⁴ <http://bit.ly/2s8JCjc>

6. PARTNERI A DONORI

- Artforum kníhkupectvo
- Bilaterálny fond Nórskeho grantu na Slovensku
- Cirkevný zbor evanjelickej cirkvi augsburského vyznania Rankovce
- Dobrovoľníci – online mentori projektu Schopné deti
- Dobrovoľníci pre ad hoc vzdelávacie aktivity realizované na Luníku IX
- Erasmus Plus
- Friedrich Ebert Stiftung
- Habitat for Humanity International
- Hollen, s.r.o.
- Humanitárny program Cirkvi Ježiša Krista svätých neskorších dní
- Charlie Karlín
- Individuálni darcovia
- Iniciatíva #somtu
- International Development Agency Norway
- Interreg Danube Translation Programme RARE
- IOM – Medzinárodná organizácia pre migráciu
- Karpatská nadácia
- Klub orientačného behu Akademik Technickej univerzity Košice
- Knižný klub Palíkerav
- Krajské centrum pre rómske otázky Prešov
- Krásny Spiš
- LEAF
- Ľudia ľuďom
- Ľubovnianske noviny
- Ľubovnianska televízia
- Mediálny dom KošiceDnes
- Megabooks, s r. o.
- Mesto Dobšiná
- Mesto Košice
- Mesto Spišské Podhradie
- Mesto Stará Ľubovňa
- Mestská časť Košice Luník IX
- Migračný úrad Ministerstvo vnútra SR
- Ministerstvo spravodlivosti SR
- Ministerstvo vnútra SR - Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity
- Nadácia EPH
- Nadácia ORANGE
- Nadácia Pontis
- Nadácia U.S.Steel Košice
- Nadácie Velux
- OÁZA – nádej pre nový život
- Občianske združenie Equity
- Obec Čakov
- Obec Číž
- Obec Drňa
- Obec Hodejov
- Obec Jesenské
- Obec Ostrovany
- Obec Rankovce
- Obec Rudňany
- Obec Šimonovce
- Obec Veľká Ida
- Obec Veľký Blh
- Saleziáni dona Bosca, Košice – Luník IX
- T-Systems Slovakia
- Technická univerzita v Košiciach
- Teach for Slovakia
- UNHCR – Úrad Vysokého komisára pre utečencov na Slovensku
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Košice
- Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Stará Ľubovňa
- Úrad vlády SR
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR
- Zajtrašie noviny
- Základná škola Veľká Ida

Všetkým menovaným úprimne ďakujeme, pretože bez nich by sme nemohli naše inovátorské snahy uskutočniť.

Naše poďakovanie patrí aj Judit Kontsek a Veronike Poklembovej za ich významnú dobrovoľnícku prácu v lete na príprave nových projektov ETP, z ktorých dva už boli schválené na realizáciu od roku 2018.

VÝKONNÁ RADA

Vladimír Ira, *predseda výkonnej rady*
 Thomas Grey, *člen výkonnej rady*
 Graham Jeffs, *člen výkonnej rady*

DOZORNÁ RADA

Milena Buksárová, *predsedníčka dozornej rady*
 Daniela Fajkusová, *členka dozornej rady*
 Katarína Štofánová, *členka dozornej rady*

KANCELÁRIA V KOŠICIACH

Slávka Mačáková, *riaditeľka*
 Michaela Csalová, *finančná manažérka, zástupkyňa riaditeľky, do júna 2017*
 Ľudmila Stašáková, *programová riaditeľka*
 Lenka Czikková, *projektová koordinátorka*
 Mária Gedeónová, *supervízorka*
 Beáta Hybáčková, *Public Relations*
 Soňa Soláková, *analytička*
 Monika Števo, *administratívna pracovníčka*
 Alena Kniežová, *finančná manažérka, zástupkyňa riaditeľky – od júla 2017*
 Ondrej Kováč, *účtovník*
 Izabela Mačátová, *projektová koordinátorka*
 Miroslav Pollák, *expert*
 Peter Gomolák, *koordinátor Mentorského programu Schopné deti*
 Božena Tokárová, *supervízorka práce s rodičmi, do januára 2017*
 Sinuová Monika, *supervízorka práce s rodičmi, do júna 2017*
 Adamová Marcela, *supervízorka práce s rodičmi, do októbra 2017*
 Gabriela Jacková, *analytička, na rodičovskej dovolenke*

EVAKUAČNÉ TRANZITNÉ CENTRUM HUMENNÉ

Vladimír Nesrsta, *koordinátor, do júla 2017*
 Miroslava Kašperová, *zástupkyňa koordinátora, na materskej dovolenke*
 Ali Mohamed Abdurahman, *tlmočník, do januára 2017*
 Alexandra Fajferová, *učiteľka v predškolskom klube, do júla 2017*

Matúš Flimel, *učiteľ v školskom klube, do júla 2017*
 Katarína Gabajová, *sociálna pracovníčka, do júla 2017*
 Jana Hromádová, *sociálna pracovníčka, do júla 2017*
 Tatiana Jurková, *sociálna pracovníčka*
 Michal Karas, *sociálny pracovník, do júla 2017*
 Alica Kolesárová, *zdravotná sestra*
 Ján Kravec, *zdravotný brat, do júla 2017*
 Daša Lukačová, *sociálna pracovníčka, do júla 2017*
 Štefánia Miková, *sociálna pracovníčka*
 Mohamed Faisal Jeilani, *tlmočník, do júla 2017*
 Mussa Abdulahi Abdilf, *tlmočník*
 Sandra Palenčárová, *učiteľka v školskom klube, do júla 2017*
 Michal Parnica, *sociálny pracovník, do júla 2017*
 Zdenka Rabatinová, *sociálna pracovníčka, do júna 2017*
 Shire Abdirashid Ali, *tlmočník, do júna 2017*
 Vladimír Skoupil, *sociálny pracovník, do júla 2017*
 Jozef Žipaj, *sociálny pracovník*

KOMUNITNÉ CENTRUM RANKOVCE

Mária Miščíková, *vedúca komunitného centra, mentorka*
 Monika Beňová, *asistentka vedúcej komunitného centra, mentorka, tútorka*
 Danka Kubínyová, *špeciálna pedagogička*
 Marta Šišková, *asistentka v KC*
 Lucia Sameľová, *lokálna asistentka*
 Beňo Ľuboslav, *mentor*
 Veronika Fifíková, *tútorka*
 Barbora Kotíková, *mentorka*

KOMUNITNÉ CENTRUM STARÁ ĽUBOVŇA

Dávid Korčkovský, *vedúci komunitného centra, tuteur*
 Bužo Lukáš, *špeciálny pedagóg, tuteur, do októbra 2017*
 Soňa Pavlovská, *špeciálna pedagogička, mentorka, do júna 2017*
 Čikala Andrej, *asistent vedúceho komunitného centra, tuteur, mentor*
 Magdaléna Bačová, *tútorka*
 Peter Gomolák, *mentor*
 Eva Halamová, *mentorka*

Mária Havranová, *mentorka, do septembra 2017*
Radoslav Maslík, *mentor*
Mária Matisová, *mentorka*
Tatiana Jarabinská, *učiteľka v školskom klube*
Anna Tvrdá, *učiteľka v školskom klube*

KOMUNITNÉ CENTRUM VEĽKÁ IDA

Lucia Lučaiová, *vedúca komunitného centra, mentorka*
Vladimíra Fortunová, *špeciálna pedagogička, tútorka*
Veronika Borzová, *asistentka vedúcej komunitného centra, mentorka, do septembra 2017*
Jakub Andor, *asistent vedúcej komunitného centra*
Jozefína Janová, *lokálna asistentka*
Gabriela Valentovičová, *zdravotná asistentka, mentorka*
Gabriela Sándorová, *mentorka*
Monika Tirpáková, *tútorka*
Antoine De Hertogh, *mentor, do apríla 2017*

Martina Filická, *mentorka*
Stela Hajdučeková, *tútorka*
Natália Pilipčuková, *učiteľka v školskom klube FIE*

KOŠICE - LUNÍK IX

Martin Gič, *špeciálny pedagóg*
Ivan Mirga, *špeciálny pedagóg*
Viera Dubecká, *asistentka, mentorka*
Jakub Andor, *mentor*
Elena Martinčoková, *mentorka*
Marián Ondriáš, *mentor*
Peter Sabol, *mentor*
Magdaléna Tomašíková, *mentorka*

VÝKAZ ZISKOV A STRÁT	2017		
	Nepodliehajúce dani	Podliehajúce dani	Spolu
Výnosy			
Tržby za poskytnuté služby	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Prijaté príspevky od iných organizácií	783 904,00 €	0,00 €	783 904 €
Prijaté príspevky od fyzických osôb	5 613,00 €	0,00 €	5 613 €
Úroky	6,00 €	0,00 €	6 €
Ostatné výnosy	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Spolu	789 523,00 €	0,00 €	789 523,00 €
Náklady			
Spotreba materiálu a energie	21 509,00 €	0,00 €	21 509 €
Služby (cestovné)	14 268,00 €	0,00 €	14 268 €
Ostatné služby	125 375,00 €	0,00 €	125 375 €
Mzdové náklady	683 197,00 €	0,00 €	683 197 €
Dane a poplatky	120,00 €	0,00 €	120 €
Odpisy	746,00 €	0,00 €	746 €
Úroky	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Iné ostatné náklady	7 208,00 €	0,00 €	7 208 €
Náklady na reprezentáciu	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Poskytnuté príspevky fyzickým osobám	0,00 €	0,00 €	0,00 €
Spolu	852 423,00 €	0,00 €	852 423,00 €
Hospodársky výsledok	-62 900,00 €	0,00 €	-62 900,00 €

GRANTY A PRÍSPEVKY

GRANTY A PRÍSPEVKY 2017			
Granty	Suma	Ostatné finančné príspevky	Suma
Úrad Vysokého komisára OSN pre utečencov	347 063,00 €	2%	2 686,00 €
Nadácie VELUX	156 205,00 €	Ľudia ľuďom	2 654,00 €
Ministerstvo spravodlivosti SR	29 323,00 €	Technická univerzita Košice	6 410,00 €
Charlie Karlín	7 081,00 €	Príspevky fyzických osôb	273,00 €
Karpatská nadácia	4 700,00 €	Príspevky právnických osôb	4 454,00 €
Nadácia Friedrich Ebert Stiftung	5 000,00 €		
Úrad vlády - Program nadnárodnej spolupráce DTP	18 154,00 €		
Nadácia Orange	6 136,00 €		
Nadácia U.S. Steel Košice	747,00 €		
Nadácia EPH	2 500,00 €		
Erasmus Plus (Európska komisia)	8 930,00 €		
Celkom	602 316,00 €		

SÚVAHA

SÚVAHA	2017
Aktíva	
Hmotný investičný majetok	1 820,00 €
Finančný majetok hotovosť	342,00 €
Finančný majetok bankové účty	226 480,00 €
Príjmy budúcich období	18 327,00 €
Krátkodobé pohľadávky, preddavky	202 677,00 €
Spolu	449 646,00 €
Pasíva	
Základné imanie	33 493,00 €
Výsledok hospodárenia	340 747,00 €
Krátkodobé rezervy	12 639,00 €
Krátkodobé záväzky z obchodného styku	3 127,00 €
Záväzky voči zamestnancom	25 539,00 €
Daňové záväzky	4 064,00 €
Iné záväzky - projekt UNHCR (ETC)	10 992,00 €
Zúčtovanie so sociálnou a zdravotnými poisťovňami	16 422,00 €
Časové rozlíšenie - výdavky budúcich období	1 641,00 €
Ostatné fondy	982,00 €
Spolu	449 646,00 €
Mikropôžičky poskytnuté klientom v roku 2017	31 240,00 €
Mikropôžičky splatené v roku 2017	19 737,00 €

SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA

zakladateľom a štatutárnemu orgánu občianskeho združenia ETP Slovensko – centrum pre udržateľný rozvoj

Správa z auditu účtovnej závierky

Názor

Uskutočnili sme audit účtovnej závierky občianskeho združenia ETP Slovensko – centrum pre udržateľný rozvoj („Združenie“), ktorá obsahuje súvahu k 31. decembru 2017, výkaz ziskov a strát za rok končiaci sa k uvedenému dátumu, a poznámky, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných zásad a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná závierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Združenia k 31. decembru 2017 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z.z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Audit sme vykonali podľa medzinárodných audítorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky. Od Združenia sme nezávislí podľa ustanovení zákona č. 423/2015 o štatutárnom audite a o zmene a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárnom audite“) týkajúcich sa etiky, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš audit účtovnej závierky a splnili sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky. Sme presvedčení, že audítorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu za účtovnú závierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej závierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za tie interné kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej závierky, ktorá neobsahuje významné nesprávnosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby.

Pri zostavovaní účtovnej závierky je štatutárny orgán zodpovedný za zhodnotenie schopnosti Združenia nepretržite pokračovať vo svojej činnosti, za opísanie skutočností týkajúcich sa nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, ibaže by mal v úmysle Združenie zlikvidovať alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemal inú realistickú možnosť než tak urobiť.

Zodpovednosť audítora za audit účtovnej závierky

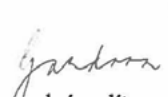
Našou zodpovednosťou je získať primerané uistenie, či účtovná závierka ako celok neobsahuje významné nesprávnosti, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, a vydať správu audítora, vrátane názoru. Primerané uistenie je uistenie vysokého stupňa, ale nie je zárukou toho, že audit vykonaný podľa medzinárodných audítorských štandardov vždy odhalí významné nesprávnosti, ak také existujú. Nesprávnosti môžu vzniknúť v dôsledku podvodu alebo chyby a za významné sa považujú vtedy, ak by sa dalo odôvodnene očakávať, že jednotlivito alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, uskutočnené na základe tejto účtovnej závierky.

V rámci auditu uskutočneného podľa medzinárodných audítorských štandardov, počas celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachovávame profesionálny skepticizmus. Okrem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziká významnej nesprávnosti účtovnej závierky, či už v dôsledku podvodu alebo chyby, navrhujeme a uskutočňujeme audítorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame audítorské dôkazy, ktoré sú dostatočné a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neodhalenia významnej nesprávnosti v dôsledku podvodu je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože podvod môže zahŕňať tajnú dohodu, falšovanie, úmyselné vynechanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obídenie internej kontroly.
- Oboznamujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre audit, aby sme mohli navrhnúť audítorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Združenia.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných zásad a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, uskutočnené štatutárnym orgánom.
- Robíme záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných audítorských dôkazov záver o tom, či existuje významná neistota v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spochybniť schopnosť Združenia nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospejeme k záveru, že významná neistota existuje, sme povinní upozorniť v našej správe audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej závierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Naše závery vychádzajú z audítorských dôkazov získaných do dátumu vydania našej správy audítora. Budúce udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Združenie prestane pokračovať v nepretržitej činnosti.
- Hodnotíme celkovú prezentáciu, štruktúru a obsah účtovnej závierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj to, či účtovná závierka zachytáva uskutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

Košice, Popradská 64, 12. apríla 2018

Audítorská spoločnosť
AUDITCON SLOVAKIA s.r.o.
Licencia UDVA č. 398

Zodpovedný audítor
Ing. Eva Gazdová
Licencia SKAU č. 628

Človek z marginalizovanej rómskej komunity
by rád žil podobne ako jeho nerómski susedia
z najbližšieho sídliska alebo vzdialenejšej vilovej
štvrte, ale nie sú mu známe pravidlá života strednej
triedy, nemá kamarátov v susedstve, nepozná sa
s miestnymi zamestnávateľmi, disponuje inými
zručnosťami, ako sú tie, ktoré mu pomôžu uspieť
v škole, vytrvať v práci...

Zmeniť to môže každý z nás:
www.schopnedeti.sk

